





22

- 6 NOV 2011 40

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ

ՄԱՆԿԱՆՑ

2

ԶՄԵՌԻՒՄ

ԻՐԻԿՈՒՆՆԵՐ



85

2-66

2-66

Զ Մ Ե Ռ Ի Ա Ն

Ի Ր Ի Կ Ո Ւ Ն Ն Ե Ր

Կ Ա Մ

Ա Յ Լ Ե Ի Ա Յ Լ, Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Հ Ա Տ Ո Ր Ա .

Վ Ե Ն Ե Տ Ի Կ

Ս Ո Ւ Ր Բ Ղ Ա Զ Ա Ր

==
1912

Յ Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

Եւրոպայի գեղերէն մէկուն մէջ Մարկեղոս անունով բարեպաշտ մարդ մը կար, որ բաւական ունեւոր ըլլալով՝ աւելի ընտրեր էր քաղքէ հեռու իր հանգստութեամբ ապրիլ, քան թէ քաղքի շփոթութիւններուն մէջ հարստութիւնն ու փառքը պատիւը աւելցընել:

Հինգ զաւակ ունէր աս Մարկեղոսը, և բոլոր սրտանց կը հոգար որ բարեպաշտ, մարդավար ու գիտուն տղաք ըլլան. անոր համար առաքինի ու իմաստուն քահանայ մը առաւ քովը որ իր տղոցը վարժապետութիւն ընէ:

Վեց եօթը տարի աս գովելի քահանան հոն կենալէն ետքը, ան տեղի եպիսկոպոսը քովի մեծ գեղին աւագերէց ըրաւ զինքը. ուստի պէտք եղաւ որ ելլէ Մարկեղոսին տնէն: Մարկեղոսին տղա-



63850-67

քը շատ տրամեցան աս բանիս վրայ,
և հրաման առին իրենց հօրմէն որ
գոնէ ամմէն շաբաթ երթան իրենց ար-
դիւնաւոր վարժապետը տեսնան:

Ան ամառը ասանկ անցուցին. իսկ
ձմեռը ինչ պիտի բնենք ըսելով երբոր
տրամութեան մէջ էին տղաքը, Մար-
կեղոսը խօսք դրաւ քահանային հետ
որ ան ձմեռը ամմէն հինգշաբթի իրի-
կուն իր ընտանիքով աւագերէցին տու-
նը երթայ, ան ալ իրենց բարոյական
ու հոգևոր բաներ պատմէ. որով ա-
նոնց սրտին մէջ ցանաժ առաքինու-
թեան հուն տերը լին ծաղկին ու պըտ-
ղաբեր ըլլան: Եւ իրաւցընէ քիչ առե-
նէն Մարկեղոսին տղաքը իրենց վար-
պետին տուած դասերը աղէկ սորվելով,
փառք ու պարծանք եղան իրենց ծնո-
ղացը, և անոնց յոյսը պարապ չի-
հանեցին:

Մենք ալ հաւատարմութեամբ ժողվե-
ցինք իրեն խօսքերը. և ահա կուտանք
մեր տղոցը ձեռքը. Աստուած տայ որ
իրենք ալ նոյնպէս օգուտ քաղեն ու
բարեպաշտութեամբ և իմաստութեամբ
զարդարուին:

Ձ Մ Ե Ռ Ի Ա Ն

Ի Ր Ի Կ Ո Ւ Ն Ն Ե Ր

ԱՌՋԻ ԻՐԻԿՈՒՆ

Աստուծոյ վախը, և մարդկային
նկատմունքը.

Գերմանիոյ բաղաքներէն մէ-
կուն մէջ բարեպաշտ դարբին մը
կար, որ մէկ հատիկ զաւակ մը
ունէր Եղիա անունով, ու խելքը
միտքը ան էր որ աղէկ կրթէ աս
իր զաւակը: Միշտ սուրբ գրքին
աս գեղեցիկ խօսքը կ'ըսէր իրեն.

«Աստուծոյ վախը իմաստութեան սկիզբն է» . և կը հասկըցընէր՝ որ եթէ մէկը երջանիկ ըլլալ կ'ուզէ՝ Աստուծոյ պատուիրանները պիտի պահէ: Եղիան աղէկ հասկըցաւ իր հօրը խրատներուն միտքը, ու կը ջանար որ ձեռքէն եկածին չափ կատարէ. «Աստուած զիս կը տեսնէ, կ'ըսէր ինքնիրեն. ես չեմ կրնար ամենեկին զինքը խաբել, կամ իր աչքին դիմացէն փախչիլ. իր նախախնամութիւնը միշտ իմ վրաս է. իմ ամէն գործքս կը դիտէ, թէպէտ և մարդիկ իմ ըրածներս չիտեսնան, բայց Աստուած որ կը տեսնէ՝ ան ինծի բաւական է. ուրեմն ես նայիմ որ ամենեկին գէշ բան մը չընեմ, մեղք մը չի գործեմ իր առջև»: Ասանկ բաներ մտածելով Եղիան օր օրուան վրայ սկըսաւ առաքինի

ըլլալ. անմեղութիւնը երեսին վրայ կը փայլէր, և իր ծնողացը խօսքէն ամենեկին դուրս չէր ելլար: Ամէն օր անպակաս իր աղօթքը կ'ընէր, պատարագը կը տեսնէր, քրիստոնէական վարդապետութիւնը լսելէն չէր պակսէր, և կը նայէր որ իր օրերը կատարեալ քրիստոնէի մը պէս անցընէ:

Երբեմն կիրակի օրերը իր ծնողքէն հրաման կ'առնէր կ'երթար ուրիշ տղոց հետ խաղալու. բայց շատ չանցաւ՝ ան բանէն ալ ետ կեցաւ. վասն զի մէկ քանի անհամ ու գէշ խօսքեր լսեց անոնցմէ. ուստի վախցաւ որ չըլլայ թէ ինքն ալ անոնց հետ շատ տեսնուելով՝ անանկ խօսքերու վարժի: Երբոր քիչ մը տարիքը առաւ, սկսաւ հօրը խանութը երթալ, անոր արհեստը սորվիլ:

Դարբինին զրացի էր կառք շինող վարպետ մարդ մը, որ աղէկ վաստակ կ'ընէր, բայց բարեպաշտութենէ հեռու կը քալէր: Ժամ խիստ քիչ կ'երթար. կիրակի օրերը խել մը ատեն բանի գործի հետ ըլլալէն ետքը, կեւէր կերթար ուտելու խմելու զուարճանալու: Աս մարդը շատ զաւկի տէր էր, և առջինեկին անունը Նիկոլ էր, կրակոտ բնութեամբ ու կռուասէր տղայ մը: Հայրը աս իր տղուն վրայ հոգ չէր ընէր, շատ շատ՝ թէ որ անկարգ բան մը ընելը տեսնէր նէ՝ այսչափ կ'ըսէր իրեն չեխելով. «Թէ որ մէկը հիմա ատ ըրածդ տեսնելու ըլլայ նէ, ի՞նչ պիտի ընես»: Աս էր ահա բոլոր իրեն տղուն տուած կրթութիւնը: Տղան աս խրատը պահեց, բայց ի՞նչ օգուտ որ խրա-

տին հիմը խախուտ էր. հիմը մարդկային նկատմունք էր, որ մարդս կեղծաւորութեան մէջ կը ձգէ. որով մարդ քիչ մը ատեն ուրիշները կը խաբէ, բայց օր մը չէ նէ օր մը խաբէութիւնը դուրս կեւլէ, խաղը կ'ըլլայ: Ասանկ աս Նիկոլը խելացի ճարպիկ տղայ մըն էր, բայց իր ընկերներն ալ քիչ ատենէն հասկըցան իրեն կեղծաւորութիւնն ու խարդախութիւնը: Վասն զի երբեմն մէկտեղ խաղալու ատեն՝ մէկուն մէկ բանը կը գողնար, մէկաւին մէկաւ բանը, և անանկ աչքաբացութեամբ ու շուտութեամբ կ'ընէր աս բաներն որ մէկը չէր կրնար զինքը յանկարծ բռնել, թէպէտև ամենքն ալ վրան կը կասկածէին, անոր համար սկըսան կամաց կամաց իրմէ հեռու կենալ:

Եղիան ու Նիկողը երկուքն ալ նոյն տարիքը ըլլալով, երբոր իրենց հօրերնուն արհեստը սորվեցան՝ ուզեցին մէկ ճամբորդութիւն մը ընել, դէպ ի Գաղղիա երթալ։ Առջինին դիզած հարստութիւնը՝ առաքինութիւն ու բարեպաշտութիւն էր. ուստի ճամբայ ելլալէն առաջ ընդհանրական խոստովանանք մը եղաւ ու հաղորդուեցաւ, խնդրելով որ Աստուած իրեն բարի յաջողութիւն տայ։ Երբոր իր հօրը մնաս բարովի գնաց նէ, հայրը աչուրները լեցուած՝ դարձաւ ըսաւ իրեն. «Ուրեմն դու զիս քիչ մը ատենէն պիտի թողուս, որդեակ իմ. դու գիտես թէ ես քեզ ի՞նչ պէս կը սիրեմ, և քու երթալուդ վրայ որչափ տրտմած եմ. բայց չեմ ուզեր դէմ կենալ. վասն զի կ'ուզեմ ալ դու ճամբորդութիւն

ընելդ, որ խելք սորվիս ու մարդ ըլլաս. մինակ մէկ երկու բան լսեմ քեզի որ անկճիղ օդ ըլլայ. վախցիր Աստուծէ, և իր կամացը դէմ բան մը չընես։ Նայէ որ բարեպաշտութիւնն ու խոհեմութիւնը ձեռքէ չիթողուս։ Ուրիշի բանին աչք չի տնկես։ Տըւած խօսքդ նայէ որ պահես։ Ուրիշի վրայ չար չիխօսիս, և քեզի չարիք ընողին՝ նայէ որ բարիք ընես։ Հեռու կեցիր ան ընկերութիւններէն որ կրնան քու բարեպաշտութեանդ կամ անմեղութեանդ վնաս մը բերել։ Չըլլայ թէ՛ որ և իցէ մարդու հետ բարեկամանաս. հապա նայէ որ զիմացինդ աղէկ հասկընաս։ Աստուծոյ երկիւղը վահան մը ըլլայ քեզի որ անով ամմէն փորձանքներէ խալըսիս։ Չըլլայ թէ մարդկային նկատաման

համար քու խղճմտանքիդ դէմ բան
ընես. վասն զի մարդկանց հաճոյ
ըլլալու մտքով միայն աշխատելու
որ ըլլաս՝ բանդ գէշ կ'երթայ: Նե-
ղութեան մէջ ինկած ժամանակդ
սիրտդ հանգիստ բռնէ, և խղճմը-
տանքդ մաքուր. գիտցիր որ Աս-
տուած երբեմն զմեզ փորձելու հա-
մար նեղութիւն կը խրկէ մեզի,
բայց ոչ երբէք զմեզ ձեռքէն կը
թողու»: ։

Եղիային մայրն ալ մէկ քանի
հարկաւոր բաներ զուրցելէն ետքը,
կրկին և կրկին ապըսպրեց իրեն
որ սուրբ Աստուածածնայ ջերմե-
ռանդ ըլլայ, ու զինքը իրեն բա-
րեխօս բռնէ. ուստի հանեց տուաւ
իրեն յիշելիքի պէս Աստուածած-
նայ պատկերք մը որ իր վրան
պահէ:

Ճամբայ ելաւ Եղիան, ու հասաւ
Պելճիա. քիչ ատենէն ետքն ալ
Նիկոլը ճամբայ ելաւ ու հասաւ
Գաղղիայի հարաւային կողմերը:
Երկուքն ալ հետերնին չափաւոր
ստակ առեր էին. բայց իրենց
կրթութիւնն ու վարքը մէկմէկէ
շատ տարբեր էին: Եղիան ամե-
նեին չէր պակսեր իրեն աղօթքէն,
ու կիրակի՝ տօն օրերը պատա-
րագ տեսնելէն: Իր ճամբորդու-
թեանը մէջ մինակ երթալու ա-
տեն՝ միշտ ցած ձայնով կ'ըսէր
ան աղօթքները որ բերնուց գիտէր.
և ճամբուն վրայ ուղղափառի ժամ
մը տեսնելուն պէս ներս կը մտնէր՝
զինքը Աստուծոյ կը յանձնէր:

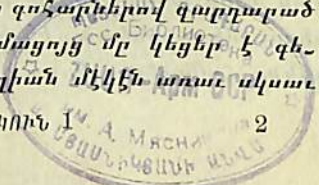
Իսկ Նիկոլը անոր ներհակ աս
ամմէն բանէն ետ կեցած էր. ա-
ղօթքի տեղ՝ կամ անպարկեշտ
երգեր կ'երգէր, կամ փուճումունճ

բաներու վրայ մէկուն մէկալին հետ խօսակցութիւն կ'ընէր: Վեց ամսուան մէջ քանի՛ քանի վարպետներ փոխեց, և ամենեկին տեղ մը հանդարտ չէր կրնար կենալ իր խեղ բնութեանը համար: Ինքզինքը խաղի ու խմելու տուաւ. քանի որ վարպետին աչքին առջեւ էր՝ կ'աշխատէր. իսկ մինակ մնացած ատենը ամէն բան կը թողուր. աս պատճառաւ մէկ գործը մը զլուսն չէր կրնար հանել: Եղիան իր ձեռքէն եկածին չափ միշտ կ'աշխատէր. ասով օրէ օր առաջ գնաց. իր արհեստին մէջ վարպետ եղաւ, ու ամմէնքը իր վրայ բարի համարմունք ունեցան. իր աղէկութեանն ու բարեպաշտութեան անունը չորս դին տարածուեցաւ. և բոլոր վարպետները կը ցաւէին՝ երբոր իրենց քո-

վէն կ'ելլէր որ աւելի մեծ վարպետներու քով մտնայ: Ասանկով Եղիան իրեն տարուան մէջ Պելճիայէն ելաւ ինչուան Քոլոնիա գնաց, անկէց ալ ճամբայ ելաւ որ Պեռլին երթայ:

Օր մը տօպրակը կոնակը զարկած, գաւազանը ձեռքը, շունը հտեէն, անտառի մը մէջէն կ'անցնէր. կտոր մը կեցաւ որ յոգնութիւնը առնէ: Իր շունը որ միշտ հետն էր, ասդիս անդին վազվռտելու ատենը մէյմըն ալ յանկարծ սկսաւ կատաղաբար հաջել ու ոտուրներով գետինը փորել: Եղիան սկսաւ շունը իրեն կանչել, բայց անիկայ մտիկ չէր ընէր: Ուր ելաւ գնաց շանը քով. տեսաւ որ զոհարեւիրով զարդարած ոսկի ժամացոյց մը կեցեր է գետինը: Եղիան մէկէն առաւ սկսաւ

79-05869



զննել ու ըսել ինքնիրեն. «Ան-
տարակոյս ասիկայ ճամբորդի մը
պիտի ըլլայ. առջի քաղաքը հաս-
նելուս պէս տանիմ դատաւորին
տամ որ տիրոջը ձեռքը հասցը-
նէ»։ Աս մտքով սկսաւ քալել
դէպ ի քաղաքը երթալ։ Բայց
շունը նորէն յանկարծ կանկ առաւ
ու սկսաւ առջինէն աւելի հաջել։
Եղիան մէկէն ետ դարձաւ. շունն
ալ ան միջոցին վազեց ցատկեց
փոսի մը վրայէն անցաւ, ու թու-
փի մը վրայ ելաւ. կարծես թէ
իւր տէրն ալ իւր ետեէն կը կան-
չէր։ Մէյմընալ ինչ կը նայիս.
մէկ հագուած սգուած մարդ մը
արիւնլուայ գետինը փռուած հո-
գեւաքը մէջ կեցեր է։ Յայտնի
բան է որ խեղճ մարդը աւագակ-
ներու ձեռք ընկած է եղեր, որ
զինքը հանուեցուցեր ու վիրաւո-

րեր՝ անտառին մէջ տեղ մը ձգեր
են որ մարդ չիմանայ։ Եղիային
երեսին գոյնը պատ կտրեցաւ, ու
վախէն շունչը սկսաւ բռնուիլ։
Հիմայ ինչ ընէ խեղճ տղան.
կենայ օգնէ՞ ան խեղճին. բայց
ինչպէս կրնայ ընել. յանկարծ
վրան մարդ հասնի նէ՞ կրնան
բռնել զինքը, ըսելով թէ դուն
սպաններ ես։ Մէկը չիկայ որ
իրեն անմեղութեանը վկայ ըլլայ.
ետքը ինչ գէշ բան պիտի ըլլայ
երրորդ զինքը բանտ դնեն ու մար-
դասպանի պէս դատապարտեն։ Աս
բաները մտածելով սկսաւ դողալ.
բայց մէկէն ուրիշ բան մը միտքը
եկաւ. «Իմ հայրս ինծի կ'ըսէր,
թէ Աստուծոյ ի զատ՝ բանէ մը
մի՞ վախնար, մարդկանց դատաւ-
տանը Աստուծոյ դատաստանին
առջև բան մը չէ. ուրեմն պէտք

է որ օգնեմ աս խեղճ ողորմելի մարդուն. ալ թէ ինծի ինչ կրնայ ըլլալ՝ ան փոյթս չէ. բաւական է որ ըրածս բարեգործութիւն մըն է»։ Աս ըսաւ, ու մէկէն տօպրակը կոնըկէն վար առաւ, գնաց վերաւորուած մարդուն քովը, վերցուց զգետը տեսաւ որ խեղճ մարդը մեծ վէրք մը առեր է վզին վրայ, և արիւնը ջրի պէս կը վազէ անկէց։ Մէկէն վեր վերցուց մարդուն զլուսը՝ ծառի մը կռթնցուց. ետքը առաւ զըլխարկը, վազեց գնաց ջուր բերելու որ վէրքը լուայ։ Աս որ ըսաւ, խեղճ մարդուն աչուրները մէյմը բացուեցան, տեսաւ իր ազատիչը, քիչ մը խնտաց, կարծես թէ իրեն շնորհակալ ըլլալու մտքով. բայց ամենևին խօսք մը չիկրցաւ հանել բերնէն։ Բացաւ Եղիան իրեն տօպրակը, հանեց մէջէն իր

վզնոցն ու անով կապեց վէրքը։ Լուաց մարդուն արիւնոտ երեսը, ու անզգալի կերպով մը բոլոր մարմինը զովացուց։ Բայց շունը նորէն սկսաւ հաջել. չորս հոգի, որ ան միջոցին անտառին մէկալ կողմէն կ'անցնէին, շանը ձայնը լսելով եկան հոն որ իմանան թէ ինչ կայ։ Ասոնք մօտիկ քաղցէն ելեր՝ ուրիշ գեղ մը կ'երթային։ Աս զարհուրելի տեսարանը տեսան չիտեսան՝ վազեցին կատաղութեամբ բարեբար Եղիային վրայ. «Այ անզգամ աւազակ, ըսին, դուն սպաննեցիր ուրեմն մեր քաղաքացին հա՛, գտար ահա քու պատիժդ. ալ աս անգամ քեզի խալսում չիկայ։ Ո՞ր գիտէ ուրիշ անգամ ալ որչափ ասանկ անըզգամութիւններ ըրած ես»։ Մէկէն չորս ղին առին, ձեռքը ոտքը կապեցին որ չիփախչի։

Եղիան ասոնց բրած անգթութեանը վրայ ամենեկին չիսոովեցաւ. հանդարտ կերպով մը իրենց գուրցեց թէ «Ես աւազակ չեմ, հապա ճամբէն անցնելու ատենս շանը հաջելուն համար կանկ առի նայեցայ թէ ի՞նչ կայ. ահա ժամացոյց մըն ալ գտայ աս տեղուանքս. ուստի ես գող չեմ. թէ որ ես անգութ մարդ մը ըլլայի նէ՝ ճամբաս չէի թողուր ու չէի գար աս խեղճ ողորմելիին օգնելու, հապա կը թողուի որ մեռնի, ի՞նչ կուզէ ըլլայ»:

— «Ստոնք խօսք են, ըսաւ ան չորսէն մէկը. ինքզինքդ արդարացընել կուզես. բայց չես կրնար: Հիմակուհիմա բանդ աղէկ է. մենք զքեզ կը տանինք դատաւորին, հոն կ'իմացուի թէ քու սուտերդ ի՞նչ պէս դուրս պիտի ելլեն: Անկէ

վերջը քու մարդասպան ըլլալուդ մէկ յայտնի ապացոյցն ալ աս է որ ձեռուրներդ ու լաթերդ բոլոր արիւնոտեր են. ուստի աս խօսքերով զքեզ չես կրնար արդարացընել»:

Եղիան տեսաւ որ իր խօսքը մտիկ ընող չիկայ, ձայնը վար քաշեց. բայց ամենեկին չայլայլեցաւ. վասն զի բոլոր յոյսը Աստուծոյ վրայ դրեր էր, գիտնալով որ Աստուած իր ծառաները ձեռքէն չի թողուր:

Ետքը ճամբորդները ծառի ճիւղեր կտրեցին՝ ճաղի պէս բան մը շինեցին, դրին մէջը վիրաւորուած մարդը ու ճամբայ ելան. Եղիան ալ ձեռուրները կապած՝ ետենէն կ'երթար: Քաղքին դուռը հասածնուն պէս մէկէն զացին քաղաքապետին հասկըցուցին բանը, Ե-

ղիան շղթաներով կապած առին
բանտ դրին. վասն զի վրան գրա-
նուած ժամացոյցէն, և վրան գլու-
խը արի նոտ ըլլալէն անտարակոյս
մտքերնին դրին որ յանցաւորը
ինքն է: Իմացան ալ թէ ո՞վ է
վիրաւորած մարդը. որ քաղքին
երևելի վաճառականներէն մէկն է
եղեր, իր ընտանիքը երբոր լսե-
ցին աս զիպուածը՝ մեծ սուգի մէջ
մտան. մէկէն բժիշկ՝ վիրաբոյժ
կանչեցին, նայեցան որ ամենևին
ըորնտնալու պէս չէ:

Տես թէ ի՞նչ եղաւ խեղճ Եղիային
գլխուն, ան ալ անանկ տեղ մը
որ ոչ ճանչուոր մը ունի և ոչ
բարեկամ. միայն իր մէկհատիկ
հաւատարիմ ընկերը իր շնիկն էր՝
որ ըովէն չէր բաժնուէր: Քանի
կը մտածէր գլխուն եկածը, այն-
չափ մեծ կ'երևնար իրեն վիճա-

կին խեղճութիւնը. միայն աս մէկ
բանը կը մխիթարէր զինքը որ
գոնէ քիչ մը բարիք կրցաւ ընել
վիրաւորուած մարդուն:

«Մարդիկ կրնայ ըլլալ որ զիս
դատապարտեն, կ'ըսէր. բայց Աս-
տուած զիտէ թէ ես յանցաւոր
չեմ, ան ինծի բաւական է: Իմ
ծնողքս հիմա պիտի լսեն գլխուս
եկածը, բայց ոչ երբէք պիտի հա-
ւատան թէ ես աս յանցանքին
տէրը ըլլամ. ոչ երբէք պիտի հա-
ւատան թէ իրենց որդին աւագակ
եղեր է, ան ալ՝ ճամբու վրայ
աւագակ»:

Երկրորդ օրը դատաւորները ե-
կան բանտը որ քննեն աս մար-
դասպանութիւնը: Եղիան պատմեց
իրենց հանդարտութեամբ ու պա-
տուով տեղն ի տեղը ամէն բան.
ցցուց իր վարպետներուն իրեն

աղէկութեանը ու հաւատարմութեան համար տուած թղթերը:

Դատաւորները շատ կերպով տեսակ տեսակ հարցմունքներ ըրին, որ կամ ծուռ՝ կամ իր զուրցածներուն դէմ բան մը առնեն բերնէն. բայց Եղիան իր զուրցածներուն վրայ ամուր կեցաւ ու ամենեւին խօսքը չիփոխեց: Երբոր դատաւորները իրենց բանը լմնցուցին, Եղիան աղաչեց որ ըսեն իրեն, թէ արդեօք բժիշկները յոյս կուտան վիրաւորուած մարդուն ապրելուն: Դատաւորները պատասխան տուին թէ բժիշկները դեռ յոյսերնին չեն կտրած. բայց հիւանդին հարցընել չըլլար աս բանիս վրայ ինչուան տապը օրի չափ: «Այս ի՞նչ մեծ աւետիս էր որ տուիք ինծի, ըսաւ Եղիան. թէ որ ատ մարդը ապրելու ըլլայ, անշուշտ ան զիս կը

ճանչնայ, և դուք ան ատենը կ'իմանաք, պարոններ, թէ ես աւազակ չեմ»:

Դատաւորները մեծ համարմունք առին Եղիային վրան, տեսնելով իր հանգարտ ու անխռով խօսակցութիւնը. և իրենցմէ մէկը դարձաւ ըսաւ ընկերներուն. «Ո՞վ տեսեր է մէկ մարդասպան մը, որ իր սպաննած մարդուն վրայ տեսնելով ինչ ուզէ, իսկ ասիկայ անոր ներհակ՝ անանկ զուարթ ու անխռով կեցեր է որ անմեղ ըլլալուն մարդ չիկրնար տարաւուսիլ»:

Բայց Եղիան դեռ բանտին մէջ թողուցին. անկողինը չոր խոտ էր, կերակուրը սև հաց ու ջուր: Ան ատեն խեղճ տղան միտքը բերաւ իր հօրը վերջի տուած խրատը, թէ մարդուս ինչպէս հար-

կաւոր է բարեպաշտութիւնը. վասն զի մինակ ան էր որ ուժ կուտար իրեն անանկ սաստիկ նեղութիւն ներուն համբերելու: Հարցուց թէ բանտին քահանային հետ կրնայ խօսիլ. խօսեցաւ հետը ու խոս վանեցաւ անանկ ջերմեռանդութեամբ ու ցաւով, որ քահանան ալ զարմացաւ վրան. խոստացաւ միջնորդ ըլլալու իրեն համար դատաւորներուն, որ իրեն քիչ մը թուրութիւն տան. և ըսածը կատարեց. վասն զի շղթաները քակեցին, առջի տեղէն ալ հանեցին՝ ուրիշ սենեակ մը դրին:

Աս միջոցիս Եղիային բռնուիլը ու բանտ դրուիլը բոլոր քաղաքը տարածուեցաւ. և ինչպէս որ սովորութիւն է, ամէնքը մէյմէկ կերպով կը մեծցընէին յանցանքը: Իր անունը և իր գաղղիացի ըլ-

լալը բոլոր քաղքին մէջ իմացուեցաւ. և որչափ որ օտարական տղաք կային ան քաղքին մէջը իր արհեստէ, ամէնքն ալ մտուրնին դրին որ երթան տեանան իրենց դարբին ընկերն ու թուրումուրով խաղը ընեն:

Հետեւեալ կիրակի օրը շատը զացին որ ճանչնան աս յանցաւորը: Ասոնց մէջը գտնուեցաւ Նիկոլն ալ՝ Եղիային հին բարեկամն ու քաղաքացին: Ասիկայ բոլոր Գաղղիա ու Զուլիցցերի երկիրը պտտեւէն ետքը եկեր հասեր էր ան քաղաքը, ուր որ Եղիան բանտ դրեր էին: Եղիան բանտին բակը կեցած ըլլալով, տեսաւ որ իր բարեկամը եկեղեցին կը մտնէր. մէկէն ճանչցաւ զինքը, և շատ ուրախութիւն ցցուց՝ զինքը տեսնելուն համար:

«Կը յուսամ որ, ըսաւ, հրամանքդ ետ չես կենար ասանկ հարկաւոր ատեն ինծի օգնելու և վկայութիւն տալու իմ պգտիկութեան ատենէս ունեցած անմեղութեանս»։ Նիկողը մէկէն արհամարհելով, ու հպարտ կերպով մը պատասխան տուաւ. «Ես քեզի համար վկայ ըլլամ, ես զքեզ չեմ ճանչնար, ես քեզ կենացս մէջ տեսած չեմ, մարդասպան մարդու հետ ես ի՞նչ բան ունիմ»։ Աս անարգանքը, աս հպարտ խօսքերը՝ Եղիային սրտին մէյմէկ վէրք եղան, ու սկըսաւ լալ։ «Գու քու պատիժդ աշէկ գտեր ես» կանչեց Նիկողը երեսին, ու թողուց ելաւ բանտէն։

Տասը օր անցաւ, Եղիան իր թշուառութենէն չիխալըսեցաւ. միայն Աստուծոյ նախախնամութեան ապաւիններ էր որ իր անմեղութիւնը դուրս հանէ։

Մէյմըն ալ մէկ առաւօտ մը աշոթք ընելու ատենը՝ բանտապետը եկաւ ըսաւ իրեն որ պիտի երթայ վիրաւորուած մարդուն հետ տեսնուի. վասն զի մեռնելու վտանգէն խալըսեր է անիկայ։ Եղիան վերցատքեց ուրախութեամբ, ելաւ զնաց բանտապետին ետէն, վեց զինուոր բանտին դրանը առջին պատրաստ կեցեր էին որ առին բերին զինքը ինչուան հիւանդին տունը. նոյն միջոցին հոն հասան զատուորներն ալ։ Քիչ մը սպասելէն ետքը տարին զինքը հիւանդին խուցը. ասոր գալը հիւանդը տեսածին պէս սկսաւ ուրախութեւնէն կանչել. «Տէր Աստուած, ահա իմ ազատիչս. ո՞վ ազնիւ տըղայ, եկո՛ւր եկո՛ւր իմ գիրկս. դուն ես ինծի աս կեանքս տուողը. թէ որ Աստուած զքեզ ինծի օգնու

թիւն խրկած չըլլար, ես հիմա մեռած էի»։ աս ըսելով վիզը պըլլուեցաւ սկսաւ լալ։

Հիմա մտածեցէք Եղիային ուրախութիւնը, որ իր անմեղութիւնը դուրս ելաւ. մտածեցէք մէյմըն ալ հոն գտնուող մարդիկնեւ ըուն սիրտը թէ ինչ եղաւ, երբոր տեսան ու լսեցին աս գործողութիւնները։ Ամէնքը մէկէն եկան Եղիային քովը, սկսան իրեն ուրախակից ըլլալ, ու մեծ համարմունք առին վրան։ Բոլոր վաճառականին ընտանիքը իրմէ թողութիւն խնդրեցին որ փուճ տեղը այսչափ ատեն բանտը կեցաւ, և խոստացան իրեն որ աս պատճառով իրեն որչափ փնաս եղաւ նէ՝ ձեռքերնէն եկածին չափ վըճարեն։

Բայց առաքինի տղան պատասխան տուաւ հեզութեամբ. «Ես արդէն իմ վարձքս առի՝ որ իմացան ամէնքը թէ ես անմեղ եմ. և ասանկ տուն տեղ ունեցող հայր մը մահուանէ խալըսելս իմ աչքիս զիմացը բոլոր աշխրբքիս ոսկիէն ու փառքէն աւելի կ'աժէ»։

Աս վեհանձն ու առաքինի խօսքերը երբոր մէկ աշխատաւոր տղու մը բերնէն լսեցին՝ ամէնքը զարմացան, ու Եղիային անունը ինչուան երկինք բարձրացաւ։

Ասկէ ետքը յանձն առաւ Եղիան որ կենայ վաճառականին տունը. և ինքը սկսաւ հոգալ զհիւանդը. մէկ ամսէն ետքը մեծ ուրախութիւն ունեցաւ որ հիւանդը բոլորովին առողջացաւ։

Վրան շատ ատեն չանցաւ, Աստուծոյ Թոյլտուութեամբ բուն

յանցաւորը բռնուեցաւ։ Ասիկայ
դատարկապօրտ մարդուն մէկն էր,
որ ուրիշ անգամ ալ բռնուեր էր,
բայց վարպետութեամբ բանտէն
փախեր էր. ուստի լեռնէ լեռ՝ ան-
տառէ անտառ պտըտելով՝ ամէն
չարագործութիւն կը գործէ եղեր։
Աս անօրէնը գիշեր մը գեղի մը
տիրոջ տունը մտեր է. դրանը
բացուելէն ու շանը հաջելէն կ'ար-
թըննայ տանտէրը, կ'առնէ լեցուն
ատրճանակը՝ կը սխմէ ոտքին՝ կը
վիրաւորէ, որ ալ չիկրնար փախ-
չիլ։ Ասանկ ձեռք իյնալէն ու
բանտ դրուելէն ետքը, քննեցին
իմացան որ ըրած չարութիւննե-
րուն չափ չիկայ. շատ մարդիկ
ճանչցան զինքը, անոնք որ հա-
նուեցուցեր էր, և վերջապէս ը-
րածնեւորուն պատիժը գտաւ։

Վաճառականը Եղիային ընծայ
տուաւ գտած ոսկի ժամացոյցը.
եկամուտ մըն ալ կապեց իրեն որ
անով բոլոր կեանքին մէջ իր հա-
ցը գտնայ. «Եթէ կ'ուզես աս քա-
ղաքը կեցիր, ըսաւ իրեն, գրէ
կանչէ ընտանիքդ ալ որ գան հոս,
ու հոս ըրէ դարբնութիւնդ. ես ալ
ինչ բանի մէջ որ պէտք ըլլայ՝
կ'օգնեմ քեզի»։

Եղիան շնորհակալ եղաւ անոր
բարի սրտին, և հասկըցուց՝ թէ
իր միտքը ան է որ հայրենիքը
դառնայ, ու ծնողացը ծերութեան
ատենը անոնց մխիթարանքն ըլ-
լայ։ Բայց ճամբայ ելլելէն առաջ
ցաւալի դիպուած մըն ալ հան-
դիպեցաւ։

Ան անգգամ Նիկողը, որ անգութ
կերպով չուզեց ճանչնալ իր խեղճ
անմեղ բարեկամը, աս միջոցիս

կառք շինողի մի քով կ'աշխատէր՝ առանց փոխելու իր կեղծաւոր վարքը: Հաւատք օրէնք մէկդի թողուցած, մինակ ան կը նայէր որ դրսուանց մարդկանց աչքին աղէկ երևնայ, ներսը ինչ որ կ'ուզէ նէ ըլլայ:

Մէկ քանի խաղ սիրող արհեստակից տղոց հետ բարեկամ ըլլալով՝ ամէն կիրակի օր կ'երթար քաղքէն դուրս տեղ մը՝ առեն կ'անցնէր, և բոլոր շարթուան մէջ վաստրկածը կը խաղար, ու գրեթէ ամէն անգամ բոլորն ալ կորսընցուցած տուն կը դառնար: Օր մը ասոր բախտը բանեցաւ ու յիսուն ֆիօրին վաստրկեցաւ. ասով նորէն խաղալու աւելի սիրտ առաւ. բայց աս յաջողութիւնը երկայն չիգնաց: Մէկէն էտեի կիրակի օրը բոլոր վաստրկածը

կորսընցընելէն ետքը, ժամացոյցն ալ ձեռքէն ելաւ. աս բանիս ճարը գտնելու համար, գնաց խել մը ստակ փոխ առաւ, որ կարենայ նորէն ձեռք ձգել ժամացոյցը, բայց ան առածն ալ կորսընցուց ու տրտմութեամբ տուն դարձաւ: Հիմա ինչ ընէ որ աս փորձանքէն խալըսի, ու պարտքը վճարէ. տես գտած ճարը: Իր վարպետին տանը քով պարտիզպան մը կը բնակէր որ շարթուն մեծ մասը հեռու պարտէզի մը մէջ կ'աշխատէր: Նիկոլը աս բանս գիտնալով, մէկ իրիկուն մը պատէն անցաւ, մտաւ պարտիզպանին տունը, հոն սընտուկ մը բացաւ՝ մէջը հինգ հարկը ֆիօրինի չափ ստակ գտաւ, ասոնք վերցնելն ու դուրս փախ չիլը մէկ ըրաւ: Բայց հազիւ թէ պատէն վեր պիտի ելլեր, մէյմըն

ալ տեսնաս ճամբուն դուռը բացուեցաւ ու պարտիզականը իր տըղոցմովը ներս մտաւ, տեսաւ որ պատին վրայ շարժմունք մը կայ, մէկէն վրան վազեց ու գողին ոտքը բռնեց: Նիկոլը որչափ որ ուժ ունէր կը թօթուէր որ փախչի պարտիզականին ձեռքէն, բայց չի կըրցաւ. վասն զի շուտով վրայ հասան կնիկն ու տղաքը. քաշեցին նորէն պարտէզը իջեցուցին գողը:

Ասոնց կանչուրոտելէն դրացիքն ալ վազեցին եկան. և օգնութիւն հասնողներուն առջինը Նիկոլին վարպետն էր: Խեղճ արհեստաւորը ամօթէն ու զարմանալէն ինչ ընելիքը չէր գիտեր: Նիկոլը մէկէն տիրոջը ոտքն ինկաւ, սկսաւ լալով աղաչել պաղատիլ որ խընայէ իրեն, ու չիթողու որ դա-

տաւորի ձեռք իյնայ. կը խոստանար որ նոյն ատենը մէկէն գողցած ստակները ետ տայ, և խաղը պատճառ եղաւ իմ աս չարիքը գործելուս կ'ըսէր. բայց ինչ օգուտ: Երդում պատառ կ'ըլլար թէ ասկէ վերջը վարքս կը փոխեմ, մէյմըն ալ ասանկ բան չեմ ընէր: Ո՞վ մտիկ կ'ընէ:

Աս միջոցիս դատաւորին մարդիկը հասան, բռնեցին տարին բանտ, և իր վճիռը մէկէն կտրուեցաւ. վասն զի ամենեւին չէր կրնար ուրանալ իր վրայ եղած ամբաստանութիւնը, յանցանքը գործելու ատեն՝ ու ստակը ձեռքը բռնուելուն համար:

Տես թէ աս տղուն վերջը ի՞նչ եղաւ, որ վարքը այնչափ տարբեր էր Եղիային վարքէն: Անիկայ եղբայրսիրութեան համար ամէն

նախատինք յանձն առաւ, ինչուան մեռնիլ ալ՝ թէ որ պէտքը ըլլար: Իսկ ասիկայ որ միայն մարդկային նկատմունքը իրեն կանոն բռներ էր, անով կը ծածկէր իր յանցանքները մարդկանց առջև, ու զԱստուած և առաքինութիւնը ծաղր կ'ընէր, ետքը ետքը ինչպէս պատժուեցաւ: Եղիան երբոր բանտին մէջն էր՝ հանդարտ կեցած կը սպասէր որ Աստուած իր արդարութիւնը ցուցնէ: Նիկողը անոր ներհակ՝ բոլորովին յուսահատած, ժամէ ժամ կը սպասէր իր դատապարտութեանը վճիռը լսելու: Երկու ամիսէն ետքը որոշուեցաւ որ տասը տարի կենայ բանտին մէջ. ահա աս կերպով տուժեց իր խաղի սէրը:

Եղիան համբայ ելլելէն առաջ լսեց իր քաղաքացիին բանտ մտնե-

լը, գութը շարժեցաւ, և ուզեց չարութեանը տեղ բարիք ընել. ելաւ գնաց բանտ, գտաւ զինքը, խօսեցաւ հետը, ու ձեռքէն եկածը ըրաւ իրեն: Աս վեհանձնութիւնը տեսնելով, աւելի մեծ համարմունք առին վրան ուրիշները. Նիկողն ալ ապշեցաւ մնաց, ու լալով բռնեց Եղիային ձեռքը, աս խօսքերս ըսաւ իրեն. «Կը տեսնաս իմ խեղճութիւնս, ինչպէս իմին կեղծաւորութեանս պատիժը գտայ: Դուն Աստուծոյ վախը միշտ աչքիդ առջին ունենալով, նայեցար որ իր կամքին դէմ բան մը չընես. իսկ ես մինակ աս նայեցայ որ մարդկանց առջևը գէշ չերենամ. անոր համար հիմա կը քաղեմ իմ աշխատանացս դառն պտուղները: Դու հիմա կ'երթաս հայրենիքդ կը դառնաս, բու ծը-

նողըդ պիտի ուրախացընես. ևս հոս բանտի մէջ տրտմութեամբ փճացընեմ պիտի իմ կտրճութեանս օրերը: Միայն աս կ'աշխատեմ քեզի Եղիա, չըլլայ որ իմ խեղճ ծեր հօրս պատմէս իմ զըլուխս եկածը, չըլլայ թէ ըրած յանցանքս իմանայ ու ցաւի»: Աս խօսքերս զուրցելու ատեն սիրտը ելաւ ու սկսաւ լալ:

Եղիան յիսուն ֆիօրին տուաւ իրեն, գրկեց պագտուեցաւ հետը. սիրտ տուաւ որ սիրով համբերէ՝ իր յանցանքին պատիժը վճարելու համար: Խօսք տուաւ ալ որ անոր ծնողացը ամենեւին բան մը չիզուրցէ, և այսպէս լալով մէկ-մէկէ բաժնուեցան:

Մէկ քանի օրէն հտըը Եղիան հասաւ Գաղղիա, գտաւ իր ծնողքը ողջ առողջ և ուրախ. հոն սկը-

սաւ իր օրերը երջանկաբար անցընել: Իր խանութին դրանը վըրայ փորել տուաւ ան խօսքերն որ իրեն այնչափ երջանկութեան պատճառ եղան, այսինքն թէ

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՍԿԷՋՐԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ՎԱԽՆ Է:

Տղաքը սիրով մտիկ ըրին աս երկայն պատմութիւնը, և մտքերնէն զովելով Եղիային բռնած ճամբան, առաջադրեցին որ իրեն նըմանին. և ուրախութեամբ տուն դարձան:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԻՐԻԿՈՒՆ

Հնազանդութիւն:

Մարկեղոսի տղաքը անանկ զուարճացեր էին իրենց վարպետին պատմած պատմութենէն, որ օրէ օր կը սպասէին՝ թէ ե՞րբ պիտի գայ հինգշաբթի օրը որ նորէն իրենց վարպետին տունը երթան պատմութիւն լսելու: Վերջապէս հասաւ ան փափաքելի օրը. քահանան ալ սկսաւ ասանկ ըսել իրենց:

«Սիրելիք, ամէն հինգշաբթի ձեզի մէյմէկ խելը սորվելու բաներ պատմելովս՝ միտքս առ է որ զձեզ աղէկ ըլլալու յորդորեմ, աւետա-

րանին սքանչելի խրատները գործըով ի՞նչպէս կատարել կ'ըլլայ՝ ձեզի հասկըցընեմ, և սրտերնուդ մէջ առաքինութեան փափաքը վառեմ: Աս վախճանիս համար կ'ուզեմ զձեզ զուարճացընելով կըրթել. ուստի առջի պատմութիւնը Աստուծոյ վախին ու մարդկային նկատմանը վրայ էր, այսօր կ'ուզեմ խօսիլ հնազանդութեան վրայ:

Ճերմակ ծովին մէջ Հոռոդոս անունով կղզի մը կայ, որ մէջի գեղեցիկ պտուղներուն՝ ազնիւ մեղրին ու ձիւնի պէս ճերմակ մեղրամոմին համար խիստ անուանի է: Աս կղզիին մէջի գլխաւոր քաղաքը աղէկ նաւահանգիստ մը ունի. աս նաւահանգստին բերանը երկու ժայռ կայ, անոնց վրայ ալ երկու աշտարակ շինած է: Աս աշ-

տարակներուն տեղը Հռոդոսի հին
բնակիչները Քրիստոսէն 700 տա-
րի առաջ Ապոդոն կուռքին ար-
ձանը կեցուցեր էին՝ թափու-
պղնձէ՝ եօթանասուն ոտք բարձրու-
թեամբ։ Անանկ մեծ էր աս ար-
ձանը՝ որ մէկ մատը մարդ մը
հազիւ կրնար գրկել, և խոշոր
նաւերը համարձակ կը մտնէին
կ'ելլէին երկու ոտքին մէջտեղէն։
Արձանին ներսի դին սանդուխ մը
կար. անկէ ամէն իրիկուն վեր
կ'ելլէին՝ արձանին ձախ ձեռքի
բռնած կանթեղը կը վառէին՝ որ
նաւերը լոյս տեսնան։ Գլխուն վը-
րայ ոսկեզօծ ճառագայթ մը կար,
որ արևը վրան զարկած ատենը՝
զարմանալի կերպով կը փալփը-
լէր, իսկ աջ ձեռքը աղեղ ու նետ
բռնած էր։ Աս ահագին արձանը,
որ աշխարհիս եօթը հրաշալեաց

մէկը կը սեպուէր, մէկ գետնա-
շարժէ մը կործանեցաւ՝ յիսունը-
վեց տարիէն ետքը։ Վեսպասիա-
նոս կայսրը Քրիստոսի 69 թւա-
կանին նորէն տեղը դնել տուաւ.
բայց 667ին երբոր արաբացիք
Հռոդոսը առին, աս արձանն ալ
կործանեցին. և Մուավիէ ամի-
րապետը հրէի մը ծախեց պղին-
ձը, որ հարիւր ուղտի բեռ եղաւ։

Գիտէր որ 1099ին խաչակիր-
ները Երուսաղէմ քաղաքը առին.
ան ատենը նէապօլսեցի վաճառա-
կանները, սրբոյն Յովհաննու երու-
սաղեմացւոյ ասպետութեան կար-
գը հաստատեցին, որ վերջերը
Մալթայի ասպետ ըսուեցան։ Երբ-
որ նորէն Երուսաղէմ արաբաց-
րոց ձեռքը անցաւ, ասոնք հրաման
առին ամիրապետէն ու վանքի պէս
տեղ մը շինեցին Երուսաղէմին

մէջ, որ իրենք հոն նստին, ու
Եւրոպայէն Երուսաղէմ եկող խու-
տաւորները հոն իջնալու տեղ
գտնան: Աս ազատութեանը փո-
խարէն՝ իրենք ալ ամէն տարի
տուրք մը կուտային արաբացւոց:
Իրեք ուխտ ունէին ասոնք. կու-
սութիւն, աղքատութիւն ու հա-
սարակասիրութիւն. ետքը չորրորդ
ուխտ մըն ալ աւելցուցին որ Ե-
րուսաղէմ գացող քրիստոնեայ ուխ-
տաւորներուն պաշտպանութիւն ը-
նեն աւազակներուն ձեռքէն:

Երբոր 1187ին Սալադին խալի-
ֆան Երուսաղէմը առաւ, սըրոյն
Յովհաննու ասպետները փախան
Աքեա քաղաքը. անկէց ալ 1291ին
նորէն փախան գացին Կիպրոս
կղզին: Ետքը 1310ին առին նաև
Հոդոսը, և հոն ամուր բերդեր շի-
նեցին՝ բարբարոսաց ձեռքէն խա-
լըսելու համար:

Աս ասպետները խիստ շատուոր
էին. վասն զի Եւրոպայի մեծա-
մեծներուն զաւակները աս կարգը
մտնելը իրենց մեծ փառք կը սե-
պէին:

Սեպտեմբեր ամսուն մէջ հինգ-
շաբթի օր մը օդը խիստ գեղեցիկ
ըլլալուն՝ բոլոր Հոդոսին քաղա-
քացիքը տներնուն դիմացը ելեր
նստեր էին: Մէյմըն ալ տեսնաս
խել մը ժողովուրդ թափեցան աս-
պետներուն վանքին դիմացը ուրա-
խութեամբ, պոռալով կանչուող
տելով. անանկ որ ասոնց աղաղա-
կէն բոլոր քաղաքը սկսաւ թնդալ:

Ան բազմութեան մէջը մէկ կըտ-
րիճ երիտասարդ ասպետ մը աղուոր
ձիու մը վրայ հեծած, ոտքէն ին-
չուան զուլիսը գէնը ու զրահ,
թուրը նիզակը արիւնոտ, դէպ ի
վանքը կ'երթար. ետեւէն խել մը

որսի շներ, ժողովուրդն ալ ա-
նոնց հտեէն ահագին կոկորդիլոս
մը բռնած կը բերէին:

Աս սոսկալի գազանիս գլուխը
կարծես թէ երկըթէ էր. վրան հաստ
կաշիի պէս թեփով ծածկած բե-
րանը խոր անդունդ կը նմանէր,
չորս դին խոշոր սուր ալուանե-
րով. աչուրները անանկ կը վար-
վըռէին որ տեսնողը ողջ կը կար-
ծէր: Կոնակը ուռած ու ծալը ծալը
հղած էր, որով կ'իմացուէր թէ
ինչպէս դիւրաւ կը շարժի ու կը
գարձմըձիկի հղեր: Պոչ մը ունէր
որ զարկածը մէկէն գետինը կը
փռէր:

Իսկ ժողովուրդը անդադար աս-
պետը ցուցնելով կը պոռային
ճամբուն վրայ. «Ասիկայ է կ'ը-
սէին՝ ան կտրիճը, ան քաջ ու
սքտոտ ասպետը որ սպաննեց կո-

կորդիլոսը: Ան կոկորդիլոսն որ
այսչափ ատենէ ի վեր կը ջար-
դէր կը մեռցընէր մեր ոչխարներն
ու հովիւները, և այնչափ կտրիճ-
ներ չիկըցան անոր հետ գլուխ
ելլել. աս ասպետիս պահեր է ե-
ղեր Աստուած աս մեծ փառքը.
ասոր ձեռքովը խաղաղութիւն պի-
տի գտնէ հղեր մեր երկիրը. Աս-
տուած երկայն օրեր տայ մեր
ասպետին, որ մեզի ասանկ մեծ
բարիք ըրաւ»: Ասանկով երբոր
հասան վանքին դրանն առջևը,
ասպետը ձիէն վար իջաւ, մտաւ
ներս, ժողովուրդն ալ հտեէն: Մե-
ծաւորը վերէն տեսնելով ժողո-
վուրդը, ասպետը, կոկորդիլոսը,
բանը իմացաւ. մէկէն նշան տուաւ
զանգակով, ասպետները դուրս ե-
լան իրենց խուցերէն, ու ժողովե-
ցան մեծաւորին խուցը: Ինքը ելաւ

նստաւ իր աթոռը, ասպետները չորս դին կարգաւ շարուած կեցան. ժողովուրդն ալ առին կտրիճ ասպետը ներս բերին: Անիկայ կամաց կամաց քալելով առաջ եկաւ. ազնուականութիւնն ու քաջութիւնը երեսէն կ'իմացուէր, աչուրներէն կը տեսնուէր սրտին կտրճութիւնն ու ուրախութիւնը: Խոնարհ կերպով մը գնաց ծռեցաւ բարեւ տուաւ մեծաւորին և իր ընկերներուն, ու ըսաւ.

«Փառք տանք Աստուծոյ, հարը իմ և եղբարք, որ իմ աշխատանքս փուճը չիհանեց, և իմ ձեռուներս զօրացուց. ուժ տուաւ ինծի որ կարենամ սպաննել ատ գազանը, որ այսչափ ատեն կ'աւրէր կ'ապականէր բոլոր կղզին, ու կը վախցընէր բոլոր բնակիչները. ահա հոս հիմա ձեր առջին փռուած

կեցեր է ան կոկորդիլոսը: Ասկէ վերջը չիկրնար ասիկայ ուխտաւորներուն արգելք ըլլալ, որ երթան տեսնան լեռան վրայի Աստուածածնայհրաշագործ պատկերը. հովիւները համարձակ կրնան ասկէց հտըը իրենց ոչխարները տանիլ ծովեզերքը արծեցընել, ծնողք՝ ալ չեն վախնար թէ իրենց տղաքը կը կորսուին»:

Մեծաւորը ծուռ ծուռ նայեցաւ վրան ու դարձաւ ըսաւ. «Որդեակ, իրաւ որ մեծ կտրճութիւն ըրիր որ խալըսեցիր բոլոր կղզիս ատ սոսկալի գազանին ձեռքէն. քաջութիւնը մեզի պէս ասպետներուն մեծ պատիւ է. և աս ըրած գործըովդ դուն ալ յայտնի երեցուցիր բոլ քաջութիւնդ: Բայց դուն չէ թէ միայն աշխարհական զինուոր ես, հապա նաև Քրիստոսի զի-

նուոր ես. ատ խաչն որ հագուա-
տիդ ու զէնքերուդ վրայ դրած է,
բեզմէ ուրիշ բաներ ալ կը պա-
հանջէ: Ուրեմն ըսէ՝ տեսնամ,
Քրիստոսի զինուորի մը առաջին
պարտքն ո՞րն է 》:

Աս միջոցիս բոլոր կեցողներուն
երեսին գոյնը նետեց: Դարձաւ
պատասխան տուաւ ասպետը ազ-
նուական կերպով մը. «Քրիստոսի
զինուորին առջի պարտքը հնա-
զանդութիւնն է:

— Բայց դուն որդեակ, ոտքի
տակ առիւր ապ հնազանդութիւնը,
ու չի պահեցիր՝ կոկորդիլոսին հետ
չի կռուելու հրամանը. ան գազանը
այնչափ վնաս տալ չէր կրնար, որ-
չափ որ կու տայ ատ հպարտութիւ-
նըն որ խաբեր է զքեզ:

— Տէր իմ, տեղն ի տեղը չի-
լըսած՝ կ'աղաչեմ որ զիս չի դա-

տապարտես: Աս իրաւ է որ դըր-
սըանց յառնուոր կ'երեւնամ. բայց
յուսամ որ եթէ ինչ պատճառով աս
բանիս ձեռք զարնելս իմանաք՝
անով զիս կ'արդարացրնէք: Ա-
մենքդ զիտէք թէ մեր ընկերներէն
հինգ հոգի սիրտ ըրին կոկորդի-
լոսին հետ կռուելու, և ամէնքն
ալ յաղթուեցան ու իրեն կե-
րակուր եղան: Աս բանէս հրա-
մանքիդ գութը շարժելով՝ ամե-
նուս արգիլեցիր որ մէյմըն ալ
չելլանք ան գազանին վրայ, որ-
պէս զի չըլլայ թէ նորէն արիւն
ըլլայ: Աս արգելքը իմ սրտիս
մեծ ցաւ եղաւ. գիշեր ցորեկ կը
մտածէի ճար մը գտնել աս գա-
զանը սպաննելու. եղբր է որ ին-
չուան գիշերը երազիս մէջն ալ
հետը կռուեր եմ, և անանկ որ

հետեւեալ օրը երբոր նոր փոր-
ձանք մը կը լսէի, սիրտս կ'ել-
լար, ու ես ինծի կ'ըսէի. Ո՞րն է
մէկ երիտասարդ ասպետի մը փառ-
քը. ի՞նչ բրին ան քաջ մարդիկը
որոնց անունը մենք ամէն օր եր-
գերնուս մէջ կը յիշենք. ինչո՞վ
հին ատենի մարդիկը չաստուած-
ներու կարգ անցան ու սկսան
պաշտուիլ: Վասն զի իրենց երկիրը
զազաններու աւազակներու ձեռքէ
խալըսեցին: Իրենց արիւնը թա-
փելը աչուրնին առին, որպէս զի
զուրիշները բռնաւորներու ձեռքէ
խալըսեն: Մեր պարտքը չէ թէ
մինակ անհաւատներուն դէմ կըռ-
ուիլն է, հապա նաեւ ամէն բանի
մէջ օգնել մեր եղբայրներուն: Մենք մեր կտրճութեամբը մէյմէկ
վահան պիտի ըլլանք բոլոր խեղճ

քրիստոնէից: Բայց ամէն բանի
մէջ ալ խոհեմութիւնն ու իմաս-
տութիւնը պիտի առաջնորդէ մե-
զի. ուժին հետ մէկտեղ խորագի-
տութիւն ալ պէտք է, մանաւանդ
երբոր ասանկ թշնամիի մը դէմ
երթալու ըլլանք: Ասոնք մտա-
ծելով՝ սիրտս վառուեցաւ, ելայ
ճարայ, առանց գիտնալու թէ ո՞ւր
կը կենայ աս գազանը. մէկուն
մէկալին հարցընելով իմացայ տե-
ղը. գացի տեսայ, ու մտքիս մէջ
տպաւորուեցաւ իր մարմնոյն ձևը:
Դառնալէս հտըը հրաման ուղեցի.
հրամանքէդ որ իմ հայրենիքս եր-
թամ քիչ մը ատեն հանգչելու.
սիրով հրաման տուիք: Տուն հաս-
նելուս պէս մէկէն գացի գտայ
վարպետ մարդ մը որ կարենայ
ձեացընել շինել տեսած կոկոր-
դիլոսիս նմանը, որուն ձևը դեռ

մտքիս մէջն էր: Շուտ մը սկսանք
երկուքնիս աշխատիլ, և ըիչ ա-
տենի մէջ ահագին վիշապ մը
շինեցինք: Առաջ ես պատկերը
քաշեցի, ետքը նմանը շինեցինք:
Դրի ասիկայ գետնին վրայ ու
սկսայ անոր վրայ վազելով կըր-
թութիւն ընել՝ զինքը սպաննելու
համար: Երկու հաւատարիմ որսի
շներս հետս առած հեծայ կտրիճ
ձիուս վրայ ու սկսայ գազանին
վրան վազել. նշան կուտայի շնե-
րուն որ յարձըկին գազանին փո-
րուն տակը մտնան. ես ալ ձիուս
սանձը թողուցած՝ անոր վրայ կը
յարձըկէի: Առջի բերանը ձիս
ու շներն աս ահագին վիշապը
տեսնելուն պէս սկսան վախնալ.
բայց ես նորէն սկսայ կռուիլ:
Մէկ ամիսի մը չափ ասանկ փորձ
ընելէն ետքը վարժեցան շներս ու

ձիս, ու վիշապը կտոր կտոր ը-
րինք: Ան ատենը ելայ մեր տնէն
ու նորէն դարձայ հոս: Հագիւ թէ
նաւէն զուրս ելայ, ժողովրդեան
խեղճութիւնը մէկէն առջեւ ելաւ.
ամենուն բերանը ողբ ու լաց, ա-
մէնըը ախ վախ կը կանչէին աս
գազանիս ձեռքէն: Արիւնս սկսաւ
հիփիլ. սիրտս չիղիմացաւ ժողո-
վըրդեան խեղճութեանը. միտքս
դրի որ ես աս գազանս մէջտե-
ղաց վերցնեմ: Հասկըցուցի միտքս
իմ ձիապաններուս, առի շներս,
և սկսայ երթալ դէպ ի գազանին
բոյնը: Չիս ալ կարծես թէ միտքս
իմանալով՝ սկսաւ սրտոտ կերպով
մը առաջ երթալ:

«Գիտէք հրամանքնիդ ան լեռան
վրայի մատուռը, ուր որ Աստուա-
ծածնայ գեղեցիկ պատկերը մը
կայ՝ Յիսուս գիրկը և իրեք մո-

գերուն երկրպագութիւնը քաշած։
Երստունութիւնը ոտը բարձր է աս-
լեռը. մէկ ծայրը ինչուան ծովե-
զերքը տարածուած է պատի պէս.
տակը խորունկ ու մութ քարան-
ձաւ մը կայ, դուռը խոտերով ու
փշերով ծածկած. հոն քաշուած
կը սպասէր աս գազանը իրեն
որսը գտնելու։ Ան ատենը ձիէս
վար իջայ, ապսպրեցի ձիապան-
ներու որ սպասեն ինծի, ու ես
ելայ մատուռը գացի։ Յիսուսին
ոտքն ինկայ, մեղայն ըսի ու մեղ-
քերուս թողութիւն ուզեցի։ Ինծի
այնպէս երեցաւ թէ փրկիչը լսեց
իմ աղաչանքիս, և խոստացաւ
ինծի օգնելու. ես ալ միտքս դրի
թէ պիտի յաղթեմ. ալ վախ չի-
մնաց սիրաս. ոտը ելայ, հանեցի
թուրս՝ Աստուծոյ նուիրեցի։ Իջայ
վար, հեծայ ձիւն, յանձնեցի զիս

նորէն Աստուծոյ, ու սկսայ ա-
ռաջ երթալ։ Հազիւ թէ կտոր մը
տեղ գացի, շներս տեսան կոկոր-
դիլոսը՝ խոտին վրայ բերանը բաց
պառկած. բայց ոչ անոնք և ոչ
ձիս սիրտ ըրին վրան վազելու։
Ան ատեն ես սկսայ ձեռքով ձայ-
նով զրգոել զիրենք. մէյմըն ալ
սոսկալի կատաղութեամբ մը վա-
զեցին վրան, ես ալ տէգովս սկսայ
զարնել զազանին, բայց ի՞նչ օգուտ,
տէգս ծալուեցաւ ձոնեցաւ, ու ա-
նոր կաշիին բան մը չեղաւ։ Զիս
խրտեցաւ կատղեցաւ, սկսաւ ետ
ետ երթալ. ան միջոցին Աստուած
ինծի լոյս տուաւ, ցատքեցի վար
ձիէն, թուրս քաշեցի. ելայ գազա-
նին վրան, բոլոր ուժովս սկսայ
կռնրկին զարնել. բայց անիկայ
պոչովը մէյմը ինծի զարնելուն
պէս, զիս գետնին երեսը փռեց.

ես ալ միտքս դրի թէ հիմա կտոր
կտոր պիտի ըլլամ: Բայց շներս
գազանին շարժիլը տեսնելով՝ մէ-
կէն վրան թափեցան ու սկսան
կուրծքը խածխըծել, որ անտեղի
կաշին կակուղ ու բարակ էր: Մէ-
կէն ոտը ելայ ես, ոչ անոր պո-
ռալուն նայեցայ, և ոչ սոսկալի
կատաղութեանը, բոլոր ուժովս
խոթեցի թուրս փորը ու մէկէն
դուրս քաշեցի. մէյմըն ալ զարկի,
որ խոշոր վէրը մը բացուեցաւ
վրան, ու ձիւթի պէս սև արիւնը
թևի հաստութեամբ սկսաւ դուրս
վազել: Տապըլտիեցաւ գազանը,
ու զիս նորէն գետինը զարկաւ.
ես ալ ինքզինքս ան միջոցին կոր-
սընցուցի: Քիչ մը ատենէն խելքս
զլուխս եկաւ, աչքս բացի տեսայ
որ ահագին գազանը սատկեր կե-
ցեր է»:

Աս խօսքերուս ատենը բոլոր
մտիկ ընողները սկսան գովել,
կանչուրտել ու հարցընել թէ ինչ
է անունը աս քաջ ասպետին՝ որ
բոլոր կղզիիս ասանկ մեծ բարիք
ըրաւ: Մէկալ ասպետներն ալ
սկսան ազաչել իրենց գլխաւորին
որ մէկ պատկ մը պատրաստէ աս
ասպետիս համար:

Մեծաւորը հրամեց որ լոու-
թիւն ըլլայ. ետքը ծուռ ծուռ ե-
րեսը նայելով դարձաւ ըսաւ աս-
պետին: «Քու քաջութիւնդ ար-
ժանի է գովեստի, որդեակ իմ,
խօսք չունիմ. քաջութեամբ պա-
տերազմեցար, ու բոլոր աշխըր-
բիս առջև մեծ անուն հանեցիր.
Բայց զիսնաս որ գազան մը սպան-
նելու համար՝ սրտիդ մէջ ուրիշ
գազան մը մեծցուցիր որ մեռու-
ցածէդ հազար անգամ մեծ է: Եւ

ահա ատ գազանը որ մարդուն սիրտը կը թռնաւորէ ու մեր միաբանութեան կործանմանը պատճառ կ'ըլլայ՝ անհնազանդութիւնն ու խօսք մտիկ չընելն է։ Քրիստոնեայ զինուորը հնազանդութեամբ միայն կը տարբերի անհաւատ զինուորէն։ Մենք Յիսուսի աշակերտ պիտի ըլլանք, որ ամէն բանի մէջ հնազանդեցաւ իր երկնաւոր Հօրը, և յանձն առաւ խաչի վրայ մեռնիլ՝ մեզի հնազանդութիւն սորվեցընելու համար. և մեր առջի պարտքը կամքերնիս կոտորելն է։ Ուստի աս բանիս համար, որդի՝ անհնազանդ, կը հրամայեմ քեզի որ հիմա աս վայրկենիս ելլես երթաս աս սուրբ տեղէս. ու մէյմըն ալ աչքիս չերենաս. վասն զի ով որ Քրիստոսի լուծը չուզեր վիզը առնել, անիւ

կայ Քրիստոսի խաչին դրօշակին տակը չիկրնար պատերազմիլ»։

Աս խօսքերէս խեղճ ասպետը երեսին գոյնը նետած՝ զուխը կախած մեծ յանցաւորի մը պէս մէկըի քաշուեցաւ։ Ժողովուրդը ձայնը բարձրացուց ու սկսաւ տակն ու վրայ ըլլալ ալեկոծեալ ծովի մը պէս. մէկալ ասպետները տեղերնէն ելան, մեծաւորին չորս զինառած սկսան թողութիւն խնդրել իրենց յանցաւոր եղբօրը համար. բայց մեծաւորը ամենևին մտիկ չըրաւ։

Ասպետը հանեց դրաւ իր զրահն ու զէնքերը դրան առջևը, եկաւ նորէն ամենուն կեցիք բարով ըսաւ, թողութիւն ուզեց մեծաւորէն ու ելաւ գնաց։

Վանքին դուռը հասաւ չիհասաւ, մէկէն մեծաւորը ելաւ ամթոռէն,

վազեց ետեէն, ու սկսաւ կանչել.
«Ա՛հ, եկուր զիրկս, եկու իմ սի-
րելի որդիս, ահա հիմա իրաւցընէ
մեծ յաղթութիւն ըրիր, վասն զի
դուն քեզի՛ յաղթեցիր: Ա՛ռ աս
պսակը որ քու հնազանդութեանդ
ու խոնարհութեանդ վարձքն է.
ասկէ վերջը իրաւունք ունիս պար-
ծենալու իբրեւ քրիստոնեայ աս-
պետ մը. ինծմէ հտըք առջինը դու
ես աս վանքիս մէջ. վասն զի
գրած է, թէ «Լա է հնազանդու-
թիւն քան զզոհ ընտիր». և «Ո՛վ
որ կը խոնարհի՝ կը բարձրանայ»:

Աս ատենը ամէնքը ուրախակից
եղան ասպետին աս ըրած նոր
հշմարիտ յաղթութեանը վրայ,
ըսելով թէ հշմարիտ քաջ մարդը
ան է, որ իր հպարտութեանը ու
կամքին կը յաղթէ:

Աս զուրցելով ոտը ելաւ աւագ-
երէցը. Մարկեղոսին տղաքն ալ
շատ շնորհակալ ըլլալով իրմէ
դարձան տեղերնին:



ԵՐՐՈՐԴ ԻՐԻԿՈՒՆ

Երախտագետ տղայ.

Հարիւր տարիի չափ կայ որ
Ռոն գետին քովերը գեղեցիկ ձորի
մը մէջ կը բնակէր Փեննէր անու-
նով բարեպաշտ ու աշխատասէր
երկրագործ՝ մը՝ ութը զաւկի տէր:
Իր կեանքը առջի նահապետնե-
րուն կեանքին կը նմանէր, ինչու
որ միշտ աղօթք կ'ընէր ու կ'աշ-
խատէր: Աստուած իրեն մեծ հարբս-
տութիւն չէր տուած. տնակ մը
ունէր որ հազիւ իր տնեցոցը կը

բաւէր, կտոր մը երկիր ունէր՝
պէտք եղած բաները ցանելու հա-
մար, և պզտի դաշտ մը, ուր ի-
րեն հատ կով ու վեց հատ այծ
կ'արածէին. աս էր անա բոլոր
իր ունեցած մեծութիւնը: Բայց
ինքը անբաւ գանձ դիզեր էր ա-
ռաքինութեամբ. և կը ջանար իր
տղաքն ալ անանկ կըթել բարե-
պաշտութեան մէջ. և երբոր կը
տեսնար սր տղաքը չորս դին ա-
ռած կեցեր են առողջ ուրախ ու
անմեղ, աշխարհ իրեն կ'ըլլար:

Օր մը իրիկուան դէմ երբոր
տուն կը դառնար, տղաքն ալ հե-
տը մէկտեղ գործիքները կ'ոնակնին
շալկած, տեսաւ հինգ տարեկան
տղայ մը որ ցանկի մը քով նըս-
տէր կու լար: Հարցուց իրեն Փեն-
ներ. «Ի՞նչ բան ունիս հոս որ-
դեակ»: Տղան առանց պատասխան

տալու կու լար: «Ո՛ւրիշ կու գաս. ծնողքդ ո՛ւր են»: Խեղճ տղան կակազելով մէկ երկու խօսք զուրցեց. բայց որոշ բան մը չիկրցաւ հասկըցընել: «Ել երթանք մեր տունը, ըսաւ փեններ, աս իրիկուն հոն կը մնաս, վաղը առտու կ'ելլենք կը փնտռենք քու ծնողքդ ու կը տանինք կը յանձնենք զքեզ իրենց»: Ան ատենը երկրագործին մեծ որդին շալկեց աս Վիչեն անունով տղան, ու բերաւ տուն: Ան իրիկունը մէկալ տղոց հետ մէկտեղ ուրախութեամբ կերաւ խմեց, ու անուշ քուն մը քաշեց ան գիշերը:

Առաւօտը ելաւ փեններ, գնաց բոլոր քովի գեղերը հարցուց տղուն ծնողացը վրայ, բան մը չիկրցաւ իմանալ: Ան ատենը գնաց գեղապետին հասկըցուց տղուն բա-

նը՝ աղաչեց որ ինքը փնտռէ գտնէ խեղճ տղուն ծնողքը. իսկ ինքը յանձն առաւ իր քովը պահել տղան՝ ինչուան որ հայրը մայրը գտնուին:

Գեղապետը ասդին անդին թուղթ զրեց որ տեղեկանայ, բայց ամենին գիտցող չիկար: Երբոր ողորմած ծերը իմացաւ թէ ասանկ է բանը, ըսաւ ուրախութեամբ. «Ուրովհետեւ հայրը կորսնցուցեր է աս տղան, ես իրեն հայրութիւն կ'ընեմ ու կը կրթեմ զինքը. թող իմ տղոցս հետ կերակուր ուտէ. ես ալ իմ տղուս պէս կը նայիմ վրան»:

Վիչենը քանի որ մեծցաւ նէ՝ վրան սքանչելի կատարելութիւններ սկսան երենալ. բնութիւնը անուշ, բարեկամիտ և բարեսիրտ տղայ մը եղաւ: Ամէնուն կը ջա-

նար ծառայութիւն մը ընել. ձեռքէն եկածը սիրով կ'ընէր. ամէնքը զինքը կը սիրէին, թէ և կ'ըսէին ասոր ջանքը անշուշտ ան է որ իր աղէկութեամբը մեզմէ տեսած բարիքը վճարէ. իր բարեպաշտութիւնը, իր աշխատասիրութիւնը, իր հնազանդութիւնը՝ փեններին տղոցը բարի օրինակ եղած էր:

Շատ տարիներ անցան ասանկ, և Վիչենը միշտ իր նոր ծնողացը ուրախութեան պատճառ եղաւ: Առջի անգամ հազորդութիւն առնելուն մեծ ջերմեանդութիւն ցուցուց, և անկէ ետքը սկսաւ ալ աղէկ ըլլալ. ջանալով օրէ օր աղէկ կատարել լսած խրատները:

Քիչ ատենէն ան երկրին մէջ մեծ չորութիւն ու սով ընկաւ. մայիս ամսէն ինչուան սեպտեմբեր գնաց սովը, ու բոլոր երկըր-

ցիք մեծ նեղութեան մէջ ընկան. ծառերը խոտերը սկսան չորնալ. ցորենները էրեցան խանձեցան. արմախքը չիբուսան, որ երկրագործներուն բոլոր յոյսը անոնց վրայ է, Ռոն գետն ալ ցամքեցաւ:

Վիչենը թէպէտ և պզտիկ էր, բայց կ'իմանար թէ ասոր ծայրը գէշի պիտի ելթայ: Գէտէր որ փեններին ունեցածը քիչ ատեն կը բաւէր այնչափ ընտանիքը պահելու. և քանի որ կը մտածէր թէ ինքն ալ ան պատուական մարդուն ծանրութիւն է, սիրտը կը կըտրտէր: Շատ անգամ կը մտածէր որ մէկ կերպով մը փախչի տնէն, երթայ ուրիշ տեղ մը իր հացը ճարէ. կամ մէկուն բովը ծառայութիւն ընէ՝ ստակ վաստը կի. բայց կը վախնար թէ յանկարծ յոյսը պարապ կրնայ ելլալ,

և ինքն ալ անօթութենէ կը մեռնի: Անոր համար ալ աղէկ սեպեց որ իր աղէկ աշխատելովը փեններին ողորմածութեանը մէկ կերպով մը հատուցմունք ընէ:

Օր մը Ռոն գետին քովերը այծերը արածելու ատեն, տեսաւ խոշոր խնձորի մը ծառ՝ որ վրան լեցուն պտուղ էր. բայց չորութենէն սկսեք էր թռամիլ: Դիտեց նայեցաւ հողը, խմացաւ որ հոգ տարուելու ըլլայ նէ՝ ան ծառը կրնայ ողջըննալ: Վազեց եկաւ տուն, առաւ բահը, գնաց ծառին արմատէն ինչուան գետը ճամբայ մը բացաւ որ ջուրը հոն բերէ: Չորս օր չիգնաց՝ աշխատանքը լմընցուց. ջուրը սկսաւ գալ, ծառին ճիւղերը շտկուեցան, ու օր օրուան վրայ պտուղները հասան, դաշտն ալ քիչ մը ջրի երես տես-

նալով սկսաւ կանաչնալ, որ կըրցան այծերն ու ոչխարներն ալ քիչ մը խոտ գտնել:

Փեններ որ աս բանս ամենեւին չէր գիտեր, չատ զարմացաւ, երբոր տեսաւ իր դաշտին զարդարուիլը. տուն որ դարձաւ նէ՝ հարցուց իր տղոցը թէ ո՞վ ըրաւ աս բանս. երբոր անոնք մենք չենք ըրած ըսին, բանը Վիչենին մնաց, անիկայ ալ պարզմտութեամբ պատմեց. «Տեսայ որ ըսաւ՝ ծառը կը չորնայ, խղճացի վրան, ջրի ճամբայ մը բացի քովը որ պտուղները հասնին, ու ասանկով օգնութիւն մը ըրած ըլլամ ձեզի որ այսչափ ծանրութիւն եղեր եմ ինչուան հիմա»:

Փեններ աս լսածին պէս ելաւ գրկեց Վիչենը. «Ի՞նչ, ըսաւ իրեն. մեզի ծանրութիւն եղեր ես,

չէ, չէ. քանի որ դուն աս տանս
մէջ ոտքդ դրիր, Աստուծոյ օրհ-
նենքը մեր տանը վրայէն պակաս
չէ. և գիտցիր որ դուն քու աշ-
խատանքներովդ չափէն աւելի փո-
խարէնը ըրիր մեր պզտի բարե-
րարութեանը. թող որ հաւատքնիս
ալ մեզի կը սորվեցնէ՝ թէ որ-
բերը նայիլը, աղքատներուն ողոր-
միլը՝ մեր պարտքն է: Ուստի դուն
չէ թէ միայն մեզի ծանրութիւն
չես, հապա նաև մենք պարտա-
կան ենք բեզի ուրիշ շատ բա-
րիքներ ալ ընելու»: Վիչեն աս
խօսքերուս վրայ արցունքը սըր-
բեց, և ան օրէն վերջը աւելի ա-
մենուն սիրելի եղաւ:

Վերջապէս աշունքը հասաւ,
բայց ինչ օգուտ. ան տարին գրե-
թէ ամենեին բերը չիբերաւ, և
ցորենը քիչ ըլլալուն՝ ամենքը

սկսան յուսահատիլ: Ան տտեն
Վիչենը ելաւ չորս դին պարտեցաւ
որ մէկէն մէկալէն ողորմութիւն
ուզէ փեններին տանը համար:
Ամէն իրիկուն որ տուն կը դառ-
նար, հետը բան մը կը բերէր,
ու խեղճերը կը մխիթարէր:

Օր մը անտառի մը մէջէն անցնե-
լու լատենը հրացանի ձայնի լսեց.
խմացաւ որ որսորդները նապաս-
տակ կը բռնեն. քիչ մը ատեն
կանկ առաւ կեցաւ. տեսաւ որ
ղիմացը նապաստակ մը գետինն
ընկած կը տապալտրկի. վազեց
վրան, բռնեց առաւ: Մարդ չիկար
որ իմանար, ուստի ուզենար նէ՝
կրնար առնել տանիլ. «Բայց ա-
սանկ բան ընել չըլլար, ըսաւ
ինքն, աս նապաստակը իմս չէ,
պէտք է որ առնեմ տանիմ զար-
նողին տամ. լաւ է աղքատ ըլլալ.

նան թէ գող»։ Աս մտքով առաւ
քապաստակը գնաց որսորդներուն
բովր։

Հասնելուն պէս տեսաւ ազնուա-
կան պարոն մը կրակին բովը նըս-
տած, ու չորս դին ծառաները
հագուած զարդարուած՝ բոլորն ալ
կերակուր պատրաստելու հետ են.
Վիչենը խոնարհութեամբ մը գնաց
բարե տուաւ պարոնին. ու գտած
նապաստակը ցուցնելով, «Ահա,
ըսաւ, ասիկայ ճամբուն վրայ ըն-
կած գտայ կիսամեռ, տեսայ որ
շները ան կողմը չեն գար, ես
առի հրամանոցդ բերի որ չըլլայ
թէ կորսուի»։

Ջարմացաւ պարոնը, ու ժպտե-
լով մը ըսաւ իրեն. «Շատ ապրիս,
որդեակ. դուն կ'երևնայ թէ աղէկ
տղայ մըն ես. ի՞նչ է քու անունդ.
հօրդ անունը ի՞նչ է։

— Իմ անունս Վիչեն է, բայց
ծնողը չունիմ. ես փեններին տու-
նը կը կենամ, որ զիս իր բովը
առաւ. թէպէտ ինքն ալ ութը
զաւկի տէր է, ու շատ հարուստ
մը չէ։ Ես հիմա քաղաք կը պտը-
տիմ որ բիչ մը ապրուստ կամ
կտոր մը ստակ գտնեմ իրեն հա-
մար. վասն զի անիրաւութիւն
ըրած կ'ըլլամ խեղճ մարդուն՝ թէ
ես ալ իրեն ծանրութիւն ըլլամ։

— Աս քու խօսքերովդ զիս
գութ կը շարժես որդեակ. թէ որ
գուրցածներդ իրաւ են նէ, դու
արժանի ես որ ուրիշները հոգ
տանին վրայդ. եկու նստէ կրակին
բովը բիչ մը խօսինք ինչուան կե-
րակուրին ատենը. ետքը քեզի բիչ
մը բան կուտամ որ տանիս քու
բարերարներուդ»։ Նստաւ Վիչենը
կրակին բով, պարոնն ալ ասդիէն

անդիէն շատ բաներ հարցուց փոր-
ձելու համար թէ ըսածները ար-
դեօք իրաւ են թէ չէ. տեսաւ որ
տղուն պարզարտութեանն ու բա-
րեմտութեանը խօսք չիկայ:

Ան միջոցին բոլոր անտառը
սկսաւ խօսիլ փողերու ձայնէն,
շներուն հաջելէն. ու ետէ ետե
չորս հինգ կտրիճ երիտասարդներ
հասան ձիերով, բերին ցըցուցին
պարոնին իրենց բռնած որսերը.
անիկայ ալ Վիչենին բռնածը
ցցուց, ու պատմեց թէ ինչպէս
բռներ է: Շատ զարմացան ա-
նոնք ալ ու գովեցին անոր բա-
րեսրտութիւնը: Կերակուրէն ետե
լեցուցին կողովի մը մէջ հաց,
կերակուր, երկու աման ալ զինի,
ձեռքը տուին որ տուն տանի: Շատ
շնորհակալ եկաւ բարեբախտ տը-

ղան, առաւ բաները, սկսաւ եր-
թալ: Հագիւ թէ քիչ մը հեռացեր
ու անտառը մտեր էր, ահագին
վայրի խոզ մը վազելով անցաւ
ղիմացէն: Տղան վախէն սկսաւ
կանչուրռաել. որսորդները մէկէն
վրայ հասան ու խոզին ետէն
սկսան իյնալ: Կեցաւ Վիչենը որ
տեսնէ թէ ծայրը ուր պիտի եր-
թայ: Խոզին չորս զին առին շնե-
րը, ան ալ կատղած սկսաւ ետ
ղառնալ ու նորէն տղուն բովէն
անցնիլ: Որսորդները մէկ երկու
հրացան սարսկեցին. բայց մեղք
որ զնտակին մէկը եկաւ խեղճ
տղուն ոտքը զարկաւ, տղան մա-
րեցաւ գետին ընկաւ, ու արիւնը
ջուրի պէս սկսաւ վազել: Աղէկ
որ որսորդներուն մէկը տեսաւ,
վազեց եկաւ օգնելու. բայց Վի-
չենն ինքզինքը կորսնցուցեր էր:

Որսորդը գրկեց տղան բերաւ պա-
րոնին ու հոն կրակին ըովը դրաւ:

Շատ տրամեցաւ պարոնը. մէ-
կէն կանչել տուաւ որոսրդները,
կապեցին տղուն վէրքը ու առին
հետերնին՝ դարձան պարոնին տու-
նը, որ բերդի մը մէջ էր: Շուտ
մը վիրաբոյժ մը կանչեցին որ
գնտակը հանեց մէջէն, ու առանց
վտանգի վէրքը ըռնացուց:

Աս միջոցիս պարոնին միտքը
գալով Վիչենին զուրցածները,
շուտով ծառաներէն մէկը ձիով
խրկեց փեններին տունն որ երթայ
տեղեկանայ: Մառան գնաց իմա-
ցաւ որ տղուն պատմածները
բոլոր իրաւ են. հետը առաւ փեն-
ներն ալ, առաջուց հասկցրնելով
իրեն Վիչենին զլխուն եկածը, ու
դարձաւ տուն: Մեծ ցաւ եղաւ
փեններին ու իր ընտանեացը եր-

բոր լսեցին աս բաներս, կակիծ-
ներնէն սկսան լալ: Բերդը հաս-
նելնուն պէս մէկէն Վիչենին գա-
ցին. փենները մէկէն ճանչցաւ.
տղան ալ ձեռքն երկնցուց ու ը-
սաւ իրեն. «Ինչպէս զժբաղդ եմ
եղեր. գլխուս անանկ բան մը ե-
կաւ, որ երկայն ատեն անկողնէս
չիկարենամ պիտի ելլել որ բիչ
մը օգնութիւն ընէի ձեզի»: Աս
խօսքէս բոլոր կեցողներուն սիրտը
ելաւ: Պարոնը իր ծառայէն ամէն
բան իմացած ըլլալով, հրամեց
որ փեններին ընտանեացը կարօ-
տութիւնը հոգացուի. անոր երկու
տղոց հոգն ալ իր վրայ առաւ,
ու խրկեց Բենեդիկտեանց վանքը
որ կրթուին: Անկէ հտքը ամէն
շաբաթ կառք մը լեցուցած ամէն
բարիքով կը խրկէր փեններին
տունը:

Իրեք շաբաթէն վերջը տղան
ընտացաւ, և ուզեց դառնալ փեն-
ներին ըովը. բայց պարոնը իր
հիւանդութեան ատենն ըրած համ-
բերութիւնը և բարի սիրտը տես-
նելով թող չի տուաւ, և անեցիր
ամէնքը կ'ուզէին որ հոն մնայ:

Պարոնը վարպետ մը բռնեց
Վիչենին. անիկայ ալ շատ խե-
լացի ըլլալուն՝ անանկ առաջ գնաց
որ ամէնքը զարմացան վրան: Քիչ
ատենուան մէջ թուարանութիւն,
պատմութիւն, երկրաչափութիւն,
քերականութիւն ու երկրագործու-
թիւն սորվեցաւ: Բայց գիտութիւն-
ները ամենեկին արգելք մը չեղան
զինքը բարեպաշտութենէն ետ ձգե-
լու, մանաւանդ թէ աւելցուցին:
Աղէկ հասկըցեր էր որ գիտու-
թիւնը առանց առաքինութեան շատ
անգամ անօգուտ է, ու վտանգա-

ւոր ծանրութիւն մըն է. և թէ ալ
աղէկ է քանի մը բան չի գիտնալ
ու բարեպաշտութեան մէջ մնալ,
քան թէ ամէն բան սորվիլ ուզե-
լով՝ հոգին առաքինութենէ պա-
ղեցընել:

Իրեք տարուան մէջ Վիչեն ուս-
մունքը լմնցուց: Ան ատեն պա-
րոնն անոր յարմարութեանը վրայ
վստահանալով, ունեցած երկիրնե-
րուն մէկ մեծ կտորը անոր ձեռքը
տուաւ որ երթայ հոն իր ուզածին
պէս գիտցածին պէս բանեցընել
տայ:

Վիչեն որ ամենեկին մտքէն չէր
հաներ փեններին ընտանիքը, իր
ըովը կանչեց զանոնք, ու սկսաւ
երկիրները բանեցընել: Նոր նոր
հնարքներ գտաւ՝ երկրագործու-
թեան աշխատանքը դիւրացընելու,
երկիրը պարարտացընելու, և ինչ

փորձ որ ըրաւ նէ՝ ամէնքն ալ
յաջողեցան : Եւ ան տեղն որ
ինչուան ան օրը մէկ անպիտան
հող մը կը կարծուէր, սկսաւ ա-
մենէն աղէկ բերք բերել : Քիչ
ատենուան մէջ ան երկիրը կտոր
մը տեղ չիմնաց որ օգտակար բա-
ներ չի բուսցնէ . մէկ խօսքով,
անապատ դարձած հողը զուար-
ճալի պարտէզ մը դարձաւ :

Վիչեն տեսնելով թէ իր աշխա-
տանքը պարապ չբերալէն վերջը,
իրեն վաստակ ալ կը բերէ, սկսաւ
ուրախանալ : Փեններին ընտանեա-
ցը հետ վաստըկածները կը վայե-
լէր . և աւելի անոր կ'ուրախա-
նար, որ իր բարերարին փոխա-
րէն մը կըցաւ ընել : Փեններին
տնակը ու երկիրն ալ հաւատա-
րիմ երկրագործի մը ձեռքը տուին
որ պզտի եկամուտ մը եղաւ իրեն :

Պարոնը տեսնելով Վիչենին
ըրածները, զովեց զինքը, քաջաւե-
րեց . և ուրիշ երկիրներ ալ տուաւ :
Խեղացի տղան խոհեմութեամբ ա-
մէն բան կարգի դրաւ, ու պա-
րոնին եկամուտը խիստ շատցուց :
Պարոնն ալ ուզելով Վիչենին ու
Փեններին փոխարէն մը ընել ի-
րենց աշխատանացը համար, կի-
րակի օր մը փառաւոր կերակուր
մը տուաւ անոնց լրան մը վրայ :
Գլուխը ինքը նստաւ, աջ դին
Փենները առաւ, ձախ դին Վիչե-
նը, ետեւէն մէկալ տղաքը կար-
գով : Սեղանին ատենը Վիչեն ոտք
ելաւ . ձեռքը գաւաթ մը գինի ա-
ռած՝ շատ շնորհակալութիւն ու
աղէկ աղէկ բարեմաղթութիւններ
ըրաւ պարոնին կենացը համար .
պարոնն ալ ուրախութենէն սկսաւ
լալ, ու քիչ մը լուռ կենալէն

եաքը՝ ձեռքը ծոցը խոթեց, խել մը՝ թղթեր հանեց Վիչենին տուաւ որ բարձր ձայնով կարգայ: Վիչենը սկսաւ կարգալ. մէջի գրածն աս էր, թէ «Ես վկաներով բոլոր ունեցած երկիրներս Վիչենին ու փեններին կու տամ, և իրենցմէ միայն տասանորդի պէս քիչ մը բան կ'ուզեմ տարին»: Ո՞վ կըրնայ պատմել անոնց ուրախութիւնը՝ պարոնին աս ըրած առատաձեռնութեանը վրայ: Ամէնքը մէկէն ոտքը ինկան, սկսան շնորհակալ ըլլալ ու ձեռքը պագնել: Պարոնը կ'ուզէր արգիլել անոնց շնորհակալութիւնը, բայց անկարելի եղաւ, և իր աս գործքովը սուրբ զրքին խօսքը իրաւ հանեց ու հասկցաւ, թէ «Ալ լաւ է տալը՝ քան թէ առնուլը»:

Ան օրը բոլոր ուրախութեամբ անցուցին: Մէկը ուրիշներուն բարիք ընելով կը զուարճանար, մէկալնոնք ալ իրենց երախտագիտութիւնը ցուցնելով:

Անկէ վերջը փեններին տունը հանգիստ ու երջանիկ ապրեցաւ: Երբոր ալ փեններ ծերացաւ ու չէր կրնար աշխատիլ, Վիչենը ըսաւ որ հանգիստ իր տեղը նստի. և ինքը իր որդիական գութը ու սէրը կը ցուցընէր վրան:

Փենները միշտ աս խօսքս կ'ըսէր Վիչենին. «Մենք քեզի շատ պէտք է շնորհակալ ըլլանք, դուն չըլլայիր նէ՝ մենք աղքատութեան մէջ կը խղղուէինք»: Ինքն ալ պատասխան կու տար. «Չէ, անանկ չէ. ասոնք բոլոր ձեր ուղորմածութեանը պտուղն է, անով է որ Աստուած օրհնեց զձեզ և

վարձատրեց. որովհետև ինծի՛ պէս
խեղճ տղու մը չէ թէ միայն մեծ
գութ ցցուցիր, հապա նաև ձեր
բերնին հացը կտրելով ինծի կեր-
ցուցիր. ասանկ բարեգործութիւնը
ոչ երբէք կը կորսուի»:

Փեններ բոլոր կենացը մէջ չի
մոռցաւ թէ ինքն ալ ատենով աղ-
քատ էր. ուստի աղքատներուն
օգնելու մեծ փոյթ ունէր: Աղքատ
չէր եղած որ իրեն զար ու պա-
րապ ձեռքով դառնար: Իր ծերու-
թեան ատենը սրտին մեծ ուրա-
խութիւնը աս էր որ կը տեսնար,
թէ իր տըղաքն ալ իր բռնած
ճամբան կը բռնեն. և մեծ բանը
ո՛րն է (որ դժուար կը գտնուի մեծ
տներու մէջ,) իր տղոցը սէրն ու
միաբանութիւնը աչքով տեսաւ և
ուրախ սրտով օրհնելով զիրենք,
ու փառք տալով Աստուծոյ նա-

խախնամութեանը՝ հոգին աւան-
դեց:

Ասով քահանան խօսքը վերջա-
ցուց: Պարոն Մարկեղոսին ալ
սիրտը ելած՝ դարձաւ ապսպրեց
իր տղոցը որ չիմոռնան աս սի-
րուն պատմութիւնը: Ան ատենը
քահանան դարձաւ ըսաւ. «Ես ալ
կ'ըսեմ ձեզի ան խօսքն որ Քրիս-
տոս ըսաւ Փարիսեցւոց՝ Սամա-
րացիին պատմութիւնը պատմելէն
վերջը. «Գացէ՛ք դուք ալ անոր
պէս ըրէք»: «Հապա՛, ինչո՞ւ չէ,
ըսին տղաքը, մենք ալ ձեռքեր-
նէս եկածին չափ զթած պիտի
ըլլանք ու բարեգործութիւն պիտի
ընենք». և ուրախ զուարթ դար-
ձան տներնին:

ՉՈՐՐՈՐԴ ԻՐԻԿՈՒՆ

Բարեգործութիւն.

Պեղծիայի քաղաքներուն մէկուն մէջ Ուլրիք անունով հարուստ երկըթի վաճառական մը կար. ասիկայ երկու աղջիկ զաւակ ունէր. մէկուն անունը կատարինէ, մէկաւինը Որսուլա: Իր բարեպաշտ, առաքինի ու խելացի ընկերը ատենէ դուրս վախճանած ըլլալով, բարեպաշտ Ուլրիքը բոլոր իր սէրը և ջանքը դարձուց իր զաւկները աղէկ կրթելու. ուստի ետեւէ եղաւ, գտաւ իրենց

համար մէկ աղէկ խելացի վարժապետ մը, որ զիրենք կրթէ. զաւկներն ալ ջանացին ուրախացընել իրենց հայրը՝ հնազանդ ըլլալով իրենց վարժապետին:

Քանի որ տարիքնին կ'աճէին՝ կամաց կամաց սկսան փայլիլ իրենց առաքինութիւնները, որոնց գլխաւորն էր գութ, և ուրիշին բարիք ընել:

Դեռ պզտիկ ալ ըլլալով՝ շատ անգամ չէ թէ միայն իրենց նախաճաշիկէն ու սեղանէն բաժին կը հանէին աղքատներուն, հապաէն սիրած բաններն ալ իրենց բերնէն կը կտրէին, ուրիշ աղքատներու կու տային:

Ասոնք քաղքէն քիչ մը հեռու գեղեցիկ տուն մը ունէին. ուստի իրենց վարպետին հետ մէկտեղ շատ անգամ հոն կ'երթային օդ

փոխելու: Աս պատիկ ճամբորդու-
թիւնը իրենց առիթ կ'ըլլար՝ մէ-
կալին շատ ողորմութիւններ ընե-
լու. կը նայէին որ միշտ հետե-
րին բան առնեն գեղացւոց տա-
նին. գեղացիներն ալ մեծ ուրա-
խութիւն կունենային երբոր իրենք
հոն կ'երթային: Երբեմն լաթ կը
բաժնէին անոնց, երբեմն իրենց
հիւսած գուրպաններ: Հայերնին
ալ աս բաներս լսելով՝ աւելի
կ'ուրախանար, ու երբեմն երբեմն
մէյմէկ քիչ ստակ ալ կու տար
որ ուզածնուն պէս ողորմութիւն
ընեն:

Անգամ մը Ուլըիք իր ճամբոր-
դութենէն դարձած ըլլալով, շատ
նեղացաւ իր պարտիզպանին. ա-
սիկայ եօթը զաւկի տէր էր. բայց
ինքզինքը խմելու տուած, թէ
պարտէզը և թէ իր տունը տեղը

երեսի վրայ թողուցած, կ'երթար
մէկ քանի իրեն պէս գինեմոլ
մարդիկներու հետ մէյտեղ ունե-
ցածը չունեցածը կը մսխէր: Ուլ-
ըիք սպառնացաւ ասոր, թէ որ
ճամբադ չփոխես՝ քեզ կը հա-
նեմ քովէս, ըսաւ. բայց անիկայ
մէկ քանի օրէն ետքը նորէն սկսաւ
իւր առջի ջուրը բռնել, այնչափ
որ հանեց զինքը իւր քովէն:

Կատարինէն և Որսուան շատ
կսկծացին աս բանիս վրայ. բայց
ինչ շահ՝ իրենց ձեռքէն բան չէր
գար: Ուստի հոգ տարին որ ձեռ-
քերնէն եկած բարիքը ընեն պար-
տիզպանին զաւկներուն:

Պարտիզպանը ստակ չի գտնելով՝
խմելէն դադրեցաւ. բայց վաստակ
մը չունենալուն համար գնաց մէկ
պզտի տնակ մը գտաւ, ուր խեղճ
տղաքը չոր խոտի վրայ կը պառ-

կէին: Աս նեղութիւններէն պարտիզպանին կինն ալ հիւանդացաւ. և կատարինէն ու Որսուլան անդադար մէյմէկ քիչ բան կը խըրկէին իրենց. բայց ողորմելի կընկանը հիւանդութիւնը երթալով ծանրացաւ. տղարն ալ երեսի վրայ մնացած կու լային կ'ողբային:

Պարոն Ուլըիբը որ ամիսներով առաջ փարիզ գացեր էր, աս միջոցիս դարձաւ եկաւ տուն, և իր զակըներուն մէյմէկ ընծայ բերաւ. մէկուն փառաւոր մարգըրտէ վըզնոց մը, մէկալին ալ ազնիւ բարակ լահոօի շալ: Հայրերնին միտքը դրեր էր որ աս ընծաներով իր գակըներուն ուրախութիւնը տասնպատիկ աւելցընէ, ասոր ներհակ՝ անոնք մէկ մեծ ուրախութիւն մը չի ցըցուցին: Շատ զարմացաւ հայրերնին աս բանիս

վրայ, և ուզեց պատճառը իմանալ: Աղջիկները քանի որ ուզեցին ծածկել, հայրերնին սկսաւ ալ աւելի ետեէ իյնալ: Ան ատենը կատարինէն ըսաւ. «Ես, սիրելի հայր իմ, աւելի կը փափաքէի որ վզնոցիս համար տըւած ստակդ ինծի տայիր. ինչու որ իմ ըովսասանկ զարդեր լեցուն է:

— Նոյնպէս ալ ես, ըրաւ Որսուլան, սիրով կու տամ հրամանքիդ շալս, թէ որ ինծի անոր գինը տալու ըլլաս»:

Ո՛վ կընայ պատմել ասոնց հօրը զարմանքը ապշութիւնը՝ իր զակըներուն ասանկ խնդիրքին վրայ: Ի՞նչ մը ատեն մտածելէն ետքը դարձաւ ըսաւ իրենց. «Ըստ կը զարմանամ ձեր աս բաներուս չիհաւնելուն, որ ես ամէն կերպով ջանացի ձեզի էն աղէկ բաները

բերել. չէի կարծեր թէ դուք ստա-
կը զարգէն աւելի կը սիրէք: Բայց
անտարակոյս ասոր տակը բան մը
կայ. մի՛ պահէք ինծմէ. հասկը-
նամ ի՞նչ բան է, որ ճարը զրտ-
նանք»:

Ան ատենը վազեց կատարինէն
հօրը ձեռքը պագաւ ու ըսաւ.
«Զարգարանքի տեղ ստակ ուզել-
նուս պատճառը աս է, որ ուզած
բաներնուս կարենանք բանեցը-
նել»:

«Էյ ի՞նչ բանի պիտի բանեցը-
նէք, ըսէք նայիմ. ի՞նչ է ու-
զածնիդ»:

— Մենք մտերնիս զրեր էինք
որ ան ստակը մեր պարտիզպա-
նին տանք, որուն կիներ հիւանդ
է ու տղաքը անօթութենէ մա-
հուան դուռ հասեր են: Ասկէ ի
զատ իրենց տանը վարձքը վճա-

րելու օրերն ալ հասեր են, ու
թէ որ տալու չըլլան՝ պէտք է որ
տնէն ելլեն»:

Պարոն Ուլլիբն զարմանքէն չի
զիմացաւ, գրկեց զաւերները պա-
գաւ. հանեց քսակը, պարպեց առ-
ջնին. և սրտին ուրախութենէն
լալով՝ «Երնեկ ինծի որ ասանկ
բարեսիրտ ու բարերար զաւեր-
ներու տէր եղեր եմ, ըրաւ: Ահա
հիմակու հիմա վրաս ունեցածս
աս է. աս ստակները տարէք ի-
րենց. խօսք կու տամ ես ասկէց
ետքը զիրենք հոգալու. բայց աս
դաշինքով որ պարտիզպանը իր
մօլութիւններէն ետ կենայ»: Ա-
նոնք մէկէն ստակը առնելուն
պէս վազեցին զացին պարտիզ-
պանին տունը. «Ուրախ կեցիր,
ուրախ կեցիր, կանչեցին հիւանդ
կնոջը, ահա մեր հայրը ձեր վրայ

զթալով՝ խրկեց ձեզի հիմակու հիմա ասչափ ստակ. և խոստացաւ որ ասկէց ետքը ձեզ ինքը պիտի հոգայ. բայց աս զաշինքով որ էրիկդ գինի խմելէն ետ կենայ»:

Այժմ ձեզի կը թողում մտածել թէ ի՞նչ ուրախութիւն ունեցաւ խեղճ կինը՝ երբոր անկողնին վրայ ութը ոսկին մէկէն տեսաւ: Շնորհակալութիւններ ընելուն չիմնաց, անոնք ելան վազեցին դարձան տուն. և հայրերնին դեռ սանդուխէն նոր վար ինջեր էր, երբոր տեսաւ որ ուրախութեամբ իր տըղաքը կու գան. զարմացաւ թէ ի՞նչ շուտ դարձան: «Մտածմունքս պարտիզպանին վրայ է ըսաւ, մէկ աղէկ տեղ մը կ'ուզեմ գտնել իրեն. բայց կը վախճամ որ մէկէն ի մէկ իր հանգիստը գտնալու

ըլլայ նէ, նորէն իր ախար ձեռք կ'առնէ: Ինծի կ'երեւնայ թէ իր բարեկամներէ հեռացընելու է գինքը ու թող չիտալու է որ պարապ կենայ. ասանկով կընանք գինքը կըթել: Ես կը խաւրեմ գինքը մեր անտառը, որ հոն երթայ աշխատի, ուր որ ոչ գինետուն կայ և ոչ բարեկամ: Զեզի ի՞նչպէս կ'երեւնայ:

— Շատ աղէկ մտածեր ես, ըսին, ասկէ աղէկ ճար չէինք կրնար գտնել»:

Նոյն օրը նորէն գացին հիւանդին ու պատմեցին իրենց հօրը ընելիքը: Խեղճ կինը որ ամենեւին չէր յուսար ասանկ երջանկութեան հասնելու, ձեռունքներն երկինքը վերցուց, շնորհակալ եղաւ Աստուծոյ որ իր նախախնամութիւնը իրենց վրայէն պակաս չըրաւ:

կատարինէն ու Որսուլան խել մը ատեն հոն կեցան, սենեակը մաքրեցին, տղոցը վրանին գլուխնին շտկեցին. կտոր մը կերակուր եփեցին իրենց, մխիթարեցին զիրենք, ու դարձան տուն:

Կնոջը հոգերն ալ քիչ մը պակասելուն՝ սկսաւ աղէկնալ, ու օր օրուան վրայ անանկ առողջացաւ, որ սկսաւ իր էրկանը հետ աշխատիլ, ապրուստ գտնել:

Իսկ պարոն Ուլրիքը ըսածն ըրաւ. դրաւ զինքը մէկ պզտի երկրի մը վրայ. բայց տալէն առաջ ըսաւ իրեն բոլոր ընտանեացը առջևը. «Գիտես բարեկամ, թէ ի՛նչ խեղճ վիճակի մէջ ընկար դուն քու ատ ախտովդ. ինչուան աս օրս գրեթէ քու վաստակդ կորսնցուցիր փուճ զուարճութեան մը համար, որ խելացի մարդու

գործը չէ: Ինքզինքդ խմելու տալով աւրեցիր քու առողջութիւնդ, ու քու ընտանիքդ անօթութենէ մեռնելու վտանգի մէջ ձգեցիր: Ամէնուն առջևը անունդ կտրեցիր, ամէնուն աչքէն ելար. քու տրդոցդ ու գեղացւոց տուած գայթակղութիւններովդ զԱստուած բարկացուցիր: Քեզ տեսնամ ուրեմն ասկէ ետքը ի՛նչպէս պիտի փոխես վարքդ, որ ամէնքը տեսնելով շինուն քու վրադ: Մի՛ վախնար, մեղաց առիթներէն հեռանալով և աղէկութեան ետէք ըլլալովդ, ան խենթ բաներուն տեղը՝ ուրիշ մը խիթաբութիւններ ու զուարճութիւններ կ'ունենաս: Պիտի գտնես զԱստուած ու իր շնորհքը, որ քեզի կ'օգնեն, ուժ կու տան խօսք տուած բաներդ կատարելու. իսկ թէ որ քու ախտերուդ ծառայ մնա-

յիւր՝ զԱստուած քեզի օգնական
չէիր կրնար ունենալ: Ջանա՛, աշ-
խատէ՛, ասկէ ետե նոր մարդ ե-
ղիւր. ան ատենը կը յուսամ որ
ճշմարիտ երջանկութիւնը կը զրտ-
նես և մահը զքեզ չի կրնար վախ-
ցընել: Ճշմարիտ քրիստոնեան
ամենեւին չի վախնար Աստուծոյ
դիմացը ելլելու. մեղաւորն է որ
կը վախնայ, վասն զի իր ըրած-
ներուն վրայ համար պիտի տայ»:

Աս խօսքերէս պարտիզպանին
սիրտը ելաւ, ու խոստացաւ որ
անկէ վերջը ինքզինքը շտկէ: Ի-
րաւցընէ խօսքն ալ պահեց, ու
փոխուեցաւ նոր մարդ եղաւ: Բա-
րեպաշտութիւնն որ զրեթէ մոռ-
ցեր էր, իրեն մէկ հատիկ միսի-
թարութիւնն եղաւ. և իր ախտերը
կոտրելով անանկ առաքինի եղաւ
որ ամէնքը իրմէ բարի օրինակ
կ'առնէին:

Իր տղաքն ալ մեծցան, կա-
տարեալ քրիստոնէի վարք ունե-
ցան: Կատարինէն ու Որսուլան շատ
անգամ կ'երթային անոնց, որ
օր օրուան վրայ աղէկնալով՝ ի-
րենց մեծ ուրախութեան պատճառ
եղան:

Պարտիզպանն ալ միշտ կ'ըսէր
իրենց. «Չեմ գիտեր ի՛նչպէս շնոր-
հակալ ըլլամ ձեզի որ ինծի ասանկ
մեծ աղէկութեան պատճառ ե-
ղաք»:

Ահա ասանկ օրհնեց Աստուած
ան անմեղ ու զթած աղջիկները,
որ իրենց ըրած մէկ բարեգործու-
թիւնը պատճառ եղաւ մէկ ամ-
բողջ տան մը երջանկութեան:



ՅԱՆԿ ԳԼԽ ՈՅ

Առջի իրիպուն, Աստուծոյ վախը, և մարդկային նկատմունքը .	7
Երկրորդի իպուն, Հնազանդութիւն.	44
Երրորդ իրիպուն, Երախտագէտ տը ղայ	68
Չորրորդ իրիպուն, Բարեգործու թիւն	92



W

DEPT. OF THE INTERIOR

UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT
WASHINGTON, D. C. 20460
OFFICE OF THE ASSISTANT SECRETARY
FOR LAND MANAGEMENT
1015 G STREET, N.W.
WASHINGTON, D. C. 20460

ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0383194

233

85

2-66